

Plesne aktivnosti u primarnom obrazovanju

Babok, Sara

Master's thesis / Diplomski rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Teacher Education / Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:147:361805>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-24**

Repository / Repozitorij:

[University of Zagreb Faculty of Teacher Education - Digital repository](#)

**SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA UČITELJSKE STUDIJE**

Sara Babok

**PLESNE AKTIVNOSTI U PRIMARNOM
OBRAZOVANJU**

Diplomski rad

Zagreb, srpanj 2023.

**SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA UČITELJSKE STUDIJE**

Sara Babok

**PLESNE AKTIVNOSTI U PRIMARNOM
OBRAZOVANJU**

Diplomski rad

Mentor rada:

doc. dr. sc., mr. art. Tamara Jurkić Sviben

Zagreb, srpanj 2023.

Sadržaj

1. Uvod

2. Plesna umjetnost

2.1. Ples kao stvaralačka djelatnost

2.2. Ples kao spoznajna djelatnost

3. Djelovanje plesa na djecu i mlade

3.1. Razvojne kompetencije djece koja se ostvaruju plesnom

3.2. Plesna improvizacija

3.3. Plesni eferti

3.4. Ritmika

4. Ples u osnovnoškolskom-obrazovnom sustavu

4.1. Komponenta plesa unutar predmeta Glazbena kultura

4.2. Komponenta plesa unutar predmeta Tjelesna i zdravstvena kultura

4.3. Izvannastavne aktivnosti

5. Obrazovanje učitelja u području plesne umjetnosti

5.1. Obvezni predmeti u studijskim programima obrazovanja učitelja

5.2. Izborni predmeti studijskih programa za obrazovanje učitelja

5.3. Učiteljeva uloga prijenosa plesnog znanja

6. Metodologija istraživanja

6.1. Cilj i istraživačka pitanja

6.2. Problemi i hipoteze istraživanja

6.3. Uzorak istraživanja

6.4. Metoda prikupljanja i obrade podataka

6.5. Rezultati istraživanja i rasprava

7. Zaključak

Sažetak

Ovaj diplomski rad bavi se primjenom plesa i plesne umjetnosti u primarnom obrazovanju. Teorijski okvir ovoga rada navodi značajne pojmove za razumijevanje i primjenu plesnih aktivnosti u primarnom obrazovanju kao što je plesna umjetnost, elementi plesa (plesna improvizacija, plesni eforti, ritmika) i načini temeljem kojih se ples prepoznaje kao stvaralačka i spoznajna djelatnost. Navode se utjecaji plesa na djecu i kompetencije koje djeca ostvaruju bavljenjem plesnom umjetnosti. Uočavaju se i razrađuju elementi plesa unutar kurikuluma Glazbene kulture i Tjelesne i zdravstvene kulture te unutar izvannastavnih aktivnosti koje se provode u primarnom obrazovanju. Ističe se i važnost obrazovanja učitelja. Analizom studijskih programa za obrazovanje učitelja navode se obvezni i izborni kolegiji u sklopu kojih se usvajaju sadržaji o plesu i metodici plesa. Objašnjava se i uloga samoga učitelja u nastavi te se navode kompetencije koje bi trebao steći kako bi uspješno prenio znanje i vještine o plesnoj umjetnosti učenicima.

Drugi dio rada prikazuje rezultate empirijskog istraživanja provedenog metodom online-upitnika na uzorku (N=52) učitelja primarnog obrazovanja u Republici Hrvatskoj. Cilj istraživanja bio je ispitati upoznatost učitelja s plesnom umjetnošću i utjecajem plesne umjetnosti na učenike, s obzirom na fakultetsko i slobodno obrazovanje te ispitati mogućnost primjene plesnih aktivnosti u primarnom obrazovanju u sklopu nastavnog predmeta Glazbene kulture. Anketa se sastojala od pitanja vezanih za poznavanje plesne umjetnosti i njezinih elemenata, poznavanje utjecaja plesa na razvoj djeteta, obrazovanje učitelja ispitanika na plesnoj razini te mogućnost primjene plesnih aktivnosti u nastavi glazbene kulture. Provedeno istraživanje ukazuje na potrebe primjene plesnih aktivnosti u glazbenom odgoju i obrazovanju počevši od obrazovanja samih učitelja. Potiče se kreativniji i slobodniji pristup poučavanju glazbenih sadržaja.

Ključne riječi: ples, plesna umjetnost, učitelji primarnog obrazovanja

Summary

This paper addresses the use of dance and dance arts in primary education. The theoretical framework of this work lists important terms for understanding and using dance activities in primary education, such as dance art, elements of dance (dance improvisation, dance efforts, rhythmic) and the way dance is recognised as a creative and cognitive activity. Listed are the effects of dance on children and the competencies children gain through the practice of dance arts. Elements of dance are observed and elaborated upon in the curriculum for music culture and physical and health culture, as well as in extracurricular activities in primary education. The importance of teacher studies is also emphasised. The analysis of teacher studies lists the compulsory and optional subjects that include dance-related and dance-methodological content. The role of the teacher as such in the classroom is also explained and the competences that should be acquired in order to successfully impart knowledge and skills related to the art of dance to students are listed.

The second part of the paper presents the results of empirical research conducted using the online questionnaire method on a sample (N=52) of primary school teachers in the Republic of Croatia. The aim of the research was to investigate teachers' familiarity with dance arts and the influence of dance arts on students in terms of higher and liberal education, as well as the possibility of using dance activities in primary school as part of the subject of music culture. The survey consisted of questions about the knowledge of dance art and its elements, the knowledge of the influence of dance on child development, the education of the respondents' teachers at dance level and the possibility of applying dance activities in the teaching of music culture. The research conducted suggests the need to use dance activities in music education, starting with the training of the teachers themselves. A more creative and free approach to teaching musical content is encouraged.

Key words: dance, dance art, primary education teachers

1. Uvod

Ples je umjetnost koja je urođena svakome pojedincu i u dalekoj povijesti se smatrala jednim od središnjih elemenata razvoja osobe. Izražavanje pokretom (plesom) smatra se univerzalnim dječjim jezikom kojeg djeca koriste za otkrivanje i učenje o svijetu, stvaranju iskustava i umjetničkog izražavanja te dijeljenje ideja. Plesna umjetnost razvija kognitivne, psiho-motorne i emotivne vještine kod djece koje će im služiti u svakodnevnim situacijama, pri razmišljanju, rješavanju problema i donošenju odluka (Deans, 2016).

Temeljem navedenoga u prvome dijelu ovoga rada, težište je na plesnoj umjetnosti te plesu kao stvaralačkoj i spoznajnoj djelatnosti. Navode se utjecaji plesa na djecu i njihove razvojne kompetencije koje se mogu razvijati i osnaživati plesnim aktivnostima. Objašnjavaju se pojmovi plesne improvizacije, plesnih eforata i ritmike, koji su sastavni elementi koji se mogu primijeniti u svakoj vrsti plesa. Također se analiziraju sadržaji predmetnih kurikula za Glazbenu kulturu i Tjelesnu i zdravstvenu kulturu, koji obuhvaćaju elemente plesnih struktura. Na kraju prvoga dijela rada navodi se također izobrazba učitelja te kompetencije koje bi trebali usvojiti kako bi mogli poučavati učenike elementima plesne umjetnosti.

U drugome dijelu rada prikazano je provedeno empirijsko istraživanje koje se temelji na prethodno navedenim teorijskim promišljanjima. Cilj istraživanja bio je ispitati upoznatost učitelja s plesnom umjetnošću i utjecajem plesne umjetnosti na učenike, s obzirom na fakultetsko i slobodno obrazovanje te ispitati mogućnost primjene plesnih aktivnosti u primarnom obrazovanju u sklopu predmeta Glazbene kulture. Ideja i promišljanje o plesnim aktivnostima i njihovoj provedbi u primarnom obrazovanju, u cilju je poticanja studenata učiteljskih fakulteta i učitelja na provedbu plesnih aktivnosti u obrazovno-odgojnom procesu.

2. Plesna umjetnost

Ples je umjetnost pokreta. Osoba kroz pokret upoznaje samoga sebe, izražava se, razvija kinestetički osjećaj, osvještava svoje tijelo i zamjećuje popratne misli i asocijacije o kojima razmišlja tijekom izvođenja pokreta (Maletić, 1983). Tijekom upoznavanja i svladavanja plesa, osoba se upoznaje i dolazi u kontakt sa samim sobom, s plesnim partnerom ili partnerima, uči o suradnji s drugima, uči tehnički korektno izvoditi pokrete te interpretirati svoje i tuđe zamisli. Cheney i Duncan (1928) navode da harmonija glazbe postoji jednako kao i harmonija pokreta te da harmonija nije stvorena već proizlazi iz same prirode. Priroda tjera čovjeka da s njome postiže sklad. Tako se sklad postiže u glazbi, plesu i čovjeku samom (Cheney i Duncan, 1928). Plesači nisu isključivo profesionalci te profesionalni plesači nisu isključivo osobe koje se smiju

baviti plesnom umjetnošću. Plesna umjetnost je u svakome, kao i glazbena i likovna umjetnost. Svi se mogu izraziti glazbeno, likovno, tako i plesno. Plesna umjetnost jedinstvena je, raznolika, kontrastna, uravnotežena, skladna, ali ponekad ima odstupanja (Maletić, 1983). Kao što je svaki pojedinac jedinstven i različit, takva je i umjetnost koju pojedinac stvara.

2.1. Ples kao stvaralačka djelatnost

Kao u svakoj umjetnosti, stvaralaštvo je individualno. Iako je individualno, stvaralaštvo najčešće ima propisanu strukturu. Propisane strukture su one koje se uče, ali stvaralaštvo individue je nešto što osoba ima u sebi. Stvarati plesne pokrete usvaja se spontano poput govora (Oreck i Nicoll, 2010, prema Hanna, 1987). Svaka osoba izražava se na način koji je usvojen. Od najranije dobi, čovjek usvaja govor i govorom se služiti, tako usvaja osnovne spoznaje likovnog izražavanja, te se na isti način može usvajati i plesno stvaranje. Kao što slobodno može osmišljavati i stvarati nove priče, rečenice, slikarska djela, bez propisanih pravila, na isti način čovjek se može slobodno kretati i stvarati plesne pokrete. Kao što svatko ima svoj stil pisanja, slikanja ili slušanja glazbe, na isti način čovjek može oblikovati i svoj stil plesanja (Oreck i Nicoll, 2010, prema Lakes, 2005). Dijete je u stanju od par tonova stvoriti jednostavne melodije, od par boja stvoriti sliku, tako i s nekoliko pokreta može stvoriti ples (Maletić, 1983). Kako bi osoba stvarala svoju umjetnost, na to mora biti potaknuta. Potaknuta određenim odrednicama koje treba slijediti ili potaknuta na samostalno osmišljavanje izražavanja vlastitih misli i osjećaja plesom.

Primjer tome su učitelj i učenik. Učitelj običava sve smjernice zadati učenicima. Primjerice na nastavi likovne kulture izraze se tehnika i motiv, tako i u plesu, odredi se tema i tehnika izvođenja koju učenici trebaju zadovoljiti. Tome se može pristupiti drugačije. Učenici mogu sami osmisliti kako se izraziti i odabrati na koji način. Time stvaraju svoju vlastitu umjetnost, u kojoj se može uvidjeti njihova osobnost i „plesni jezik“ (Oreck i Nicoll, 2010). Najjednostavniji oblik takvog stvaranja i izražavanja jest plesna improvizacija, koja će biti detaljnije razrađena u nastavku rada. Stvaralaštvo se može poticati različitim oblicima rada. Oblici rada mogu biti vođeni ili naučeni i slobodni ili spontani. Slobodna i spontana stvaralaštva prirodne su reakcije ljudi s obzirom na njihovo stanje uma i okolinu u kojoj borave. Takvim stvaralaštvom osoba se otvara prema novim spoznajama i unaprjeđuje svoje mogućnosti. Vođeno i naučeno stvaralaštvo je puno objašnjenja, tumačenja i demonstracije, što najčešće ne utječe na napredak osobe i osoba ne upoznaje sebe na višoj razini (Vidulin i suradnici, 2015). Stvaralaštvo je sastavni dio svake individue s višenamjenskim i višeslojnim manifestacijama. Individua se kroz stvaralaštvo gradi, ističe se iz kolektiva i raste. Stvaralaštvom pojedinac

mijenja stvarnost s kojom čovjek dolazi u neposredan kontakt (Vidulin, 2015, prema Previšić, 1987). Pokret može postati umjetnost i samim time i stvaralaštvo. Stvaralaštvo i kreativnost su zasebni pojmovi koji se prožimaju. Ujedinjenjem kreativnosti i stvaralaštva, otvara se prostor za otvorenost, senzibilnost, maštu, sposobnost pronalaženja novih putova, inovativnost, originalnost i bogatstvo ideja (Vidulin i sur., 2015.).

2.2. Ples kao spoznajna djelatnost

Svaki pokret predstavlja povezanost fizičkih i psihičkih djelovanja. Tijekom izvođenja pokreta, osoba može biti svjesna ili nesvjesna njegovog izvođenja. U trenutku pisanja, osoba najčešće ne razmišlja o pokretu zglobova ruku, iako sam čin može biti osviješten kada to netko istakne. Većina ljudi razmišlja o riječima koje zapisuje. Isto tako kada se pleše, može se razmišljati o sinkronizaciji i tehničkoj preciznosti izvedbe pokreta ili se prepustiti tijelu i ne razmišljati o onome što se izvodi. Spoznaja i svjesnost svoga tijela čini ples spoznajnom djelatnošću. Ples kao umjetnost potiče intenzivniju povezanost čovjekovih osjeta s intelektom i emocijama u svrhu umjetničkog vrednovanja. Izoštavanje slušnih, vidnih i taktilnih osjeta nužno je za usavršavanje izvođenja i doživljavanja glazbe ili likovnih umjetnosti, tako se na isti način razvijaju osjeti za pokret usmjereni prema potpunijem shvaćanju i doživljavanju plesne umjetnosti (Maletić, 1983). Tijekom učenja plesnoga izražaja, istovremeno se uči i osvještavanje, odnosno svjesno percipiranje osjećaja koje pokreti izazivaju. Osim spoznaje vlastitoga tijela i svjesnosti izvođenja određenog pokreta, plesom se također spoznaje dinamika pokreta, vrijeme, prostor i oblik. Osvješčivanje dinamike pokreta jest intenzitet, odnosno snaga i jačina koja se koristi tijekom izvođenja određenog pokreta. Spoznajom napetog i opuštenog, snažnog i slabog, teškog i lakog te naglašenog i nenaglašenog, pojedinac se približava svojim osjećajima koje proživljava, ne samo kada pleše, već i tijekom svakodnevnog života. Snažnim pokretom iskazat će se recimo ljutnja, a slabim pokretom pokazat će se nježnost i suosjećanje. Plesnom umjetnošću spoznaju se vlastite emocije te kako se nositi s njima. Povezivanje pokreta i glazbe, potiče i uči drukčije doživljavanje emocija. Izražavanje tih emocija ne ostvaruje se riječima već pokretom (Bloomfield i Childs, 2013). Uz spoznavanje dinamike pokreta, usko je povezano i spoznavanje vremena. Osvješčivanje potrebnog vremena za izvođenje nekog pokreta, omogućuje osobi spoznaju i značenje samog trajanja. Neke pokrete, pojedinac će izvesti brzo i s lakoćom, time može povezati situacije i iz stvarnoga života. Može si postaviti pitanje o brzini i mogućnosti izvedbe. O nekim pokretima treba duže promišljati i za njihovo izvođenje potreban je dulji vremenski optimum, što je moguće usporediti s težim životnim situacijama. Temeljem navedenog moguće je zaključiti kako su vrijeme i dinamika usko

povezani sa spoznavanjem emocija. Osim spoznavanja emocija, zaključuje se da ovisno kojom snagom se izvedu neki pokret, ujedno sam pokret ima i svoje trajanje i obratno (Maletić, 1983).

Spoznavanjem prostora otvaraju se novi vidici i percepcija se odmiče od samog pojedinca i fokus se pomiče na recepciju svijeta koji okružuje promatrača. Prvo iskustvo prostora, s kojim se pojedinac susreće od djetinjstva jest prepoznavanje onoga što je blizu, a što daleko. Spoznaja da je moguće približiti i udaljiti se od nečega temelj je razumijevanja da sposobnost pokreta može odvesti i na mjesta koja pojedinac ne očekuje. Slično kao što je s dinamikom i vremenom, prostor može biti određen. Prostor se može doživjeti subjektivno i objektivno. Objektivni prostor je onaj kojega se može izmjeriti i za koji se može uspostaviti odnos udaljenosti (blizu ili daleko). Subjektivni prostor je osobni dojam prostora u kojemu se pojedinac nalazi, odnosno doživljava li se prostor velikim ili malim. Prostor plesaču otvara mogućnosti da ga maksimalno iskoristi i sam prostor može potaknuti plesača na kreativne i nove načine kretanja (Maletić, 1983). Spoznaja oblika koji se pokretima mogu opisati oko sebe i samim tijelom također je jedan element plesne umjetnosti. Za stvaranje oblika oko sebe i samim sobom potrebna je izrazita maštovitost i otvoren um. Poput gesta koje ljudi prirodno rade, pokreti se na isti način mogu promatrati. Ponekad se ljudske geste povećavaju, a ponekad smanjuju, ovisno o emociji ili informaciji koju iznose. Pokretima se mogu stvoriti raznoliki oblici. Ako plesač izvodi kružne ili zaobljene oblike po zraku, moći će opaziti zaobljena gibanja. Isto tako, ako se plesač kreće oštro s ispruženim udovima, stvorit će sliku ukočenoga i ravnoga gibanja. Spoznajom oblikovanja različitih oblika, osoba se može plesno izražavati na raznovrsniji i inovativniji način. Tijelom je također moguće graditi različite oblike. Određenim pokretima, čovjek može nalikovati nekome obliku, npr. obliku strijele, klupka, zida, vijka, strijele u skoku, nagnutog zida i slično (Maletić, 1983). Navedeni oblici viđaju se u svakodnevicu, ali i u scenskom kretanju. Spoznajom mogućnosti stvaranja oblika tijelom i oko njega može se poticati razvoj osjećaja za estetiku i sama umjetnička izražajnost individue.

3. Djelovanje plesa na djecu i mlade

Ples se još za vrijeme Platona i Aristotela smatrao primarnim elementom za razvoj obrazovane osobe. Platon je izjavio kako ples „trenira“ um (Carter, 1984). Ples pridonosi estetici, moralu, intelektualnim vrijednostima te dobrobiti pojedinca. Kreativno izražavanje važna je stavka u životu mnogih ljudi po kojoj se mogu i međusobno razlikovati. Važno je da se kreativno izražavanje potiče već u dječjoj dobi, ali je važno osvijestiti postojanje različitih načina tog izražavanja (Bloomfield i Childs, 2013). Od svih umjetnosti, plesna umjetnost je posebna po tome što upotpunjuje osobnost pojedinca. Djeca tijekom školovanja otkrivaju sebe

na intelektualnoj i emocionalnoj razini te im ples može otvoriti put ostvarenja u svim aspektima života (Bloomfield i Childs, 2013, prema H'Doubler, 1940). Bogatstvo učenja plesne umjetnosti ostvaruje se kada djeca steknu znanja i sposobnost razumijevanja sudjelovanja i opusa te kritičkih i kontekstualnih vještina. Sve navedeno se prožima i jedno bez drugoga ne djeluje. Svakim sudjelovanjem djeca usvajaju znanja o plesu i kako plesati. Opus obuhvaća sva iskustva djece povezanih s plesnom umjetnošću te njihovo plesno stvaralaštvo i djela. Djeca ovladavanjem kritičkih vještina nauče uvidjeti kvalitetu i posebnosti plesne umjetnosti. Kontekstualne vještine obuhvaćaju dječje znanje o povijesnom, društvenom i kulturološkom svijetu koja im služe za stvaranje njihovih radova (Bloomfield i Childs, 2013). Plesna umjetnost smatra se utjelovljenjem umjetnosti koja ima svoj izričaj u ljudskoj osobnosti. Želja za pokretom urođena je svakom ljudskom biću od djetinjstva. Plesom se čovjek opušta i ruši svoje granice koje ga zaustavljaju u svakodnevnoj komunikaciji (Šumanović, Filipović i Sentkiralji, 2005). Ples je pokret, a pokret je kretanje. Kretanje je nužno svakoj osobi. Kretanje potiče biološke promjene u mozgu koje povećavaju veze moždanih stanica koje su neophodne za učenje i rast. Uključivanjem pokreta tijekom nastavnog procesa poboljšava se dječje ponašanje, održavanje ravnoteže, održavanje fokusa te pažnje, što rezultira boljim akademskim uspjehom (Buskist, Gross i Reilly, 2012, prema Ratey, 2008). Ples je aktivnost koja je prirodna i spontana. Plesni izričaji se ostvaruju kroz igru, kretanje, sudjelovanje i grupiranje. Najbolje se uči kada se koriste sva osjetila, a to su vid, sluh, okus, miris i opip. Dok se vid, sluh te ponekad opip koriste za tradicionalno učenje, ples koristi sva osjetila i time ujedno poboljšava kvalitetu učenja (Novak, 2021, prema Schmidt i Kos, 2010).

3.1. Razvojne kompetencije djece koja se ostvaruju plesnom

Kretanje djeteta korak je procesa u učenju. Kreativnim kretanjem djeteta stvara nove oblike pokreta te na nove načine izražava i doživljava unutarnji i vanjski svijet (Gregurić, 2022). „Kreativni pokret pomaže integraciji uma, tijela, emocija i duha“ (Gregurić, 2022; str. 3). Plesom se razvija kreativnost, kreativno i kritičko mišljenje, motoričke vještine, koordinacija i orijentacija u vlastitome tijelu i prostoru, razumijevanje, tolerancija, timski rad i druge kompetencije. U širem okviru, plesom se razvijaju motoričke, kognitivne, socijalne i emocionalne kompetencije, uz pomoć kojih djeca produbljuju opus ponašanja i doživljavanje svijeta. Osim razvoja pregršt kompetencija, ples djeci otvara vidike za spoznavanje novih vještina i interes za pokretom (Ideishi, R. I., Ideishi, S.K. i Lorenzo-Lasa, 2007). Plešući djeteta postaje svjesno svog tijela i osvještuje načine kretanja. Djeteta također raspoznaje što mu se

sviđa, što mu se ne sviđa, što je korak do kritičkoga mišljenja. Samim time razvija svoju osobnost i ukus.

Motoričke kompetencije su širok pojam, koji obuhvaća područje motoričkoga razvoja, motoričke kontrole i motoričkog učenja. Motorički razvoj opisuje stalne promjene u djelovanju pokreta i sposobnosti te je progresivan i nepovratan. Tijelo uči, poput uma i pamti ostvarene motoričke radnje. Motorička kontrola usmjerena je na međudjelovanje živčanog sustava, mišića i zglobova. Dijete izvodeći pokret upotrebljava sve troje navedeno. Koordinirani izvedeni pokret šalje senzorne informacije iz tijela koji ga kontroliraju. Motoričko učenje uspoređuje promjene sposobnosti vještina djeteta (osobe) koje su nastale iskustvom ili praksom i te su promjene mjerljive, za razliku od drugih kompetencija (Krasnow i Wilmerding, 2015). Razumijevanjem motoričkih vještina mogu se poboljšati plesni izričaji i finoća pokreta. Motoričko učenje se definira kao relativno trajna promjena u sposobnosti osobe u izvođenju određene vještine (Berchicci, Bertollo, Carraro, Comani i Robazza, 2010, prema Magill, 2007). Učenje je uvjetovano motoričkim kretanjem, jer je učenje skup unutarnjih i spontanijih procesa koji rezultiraju promjenom temeljne sposobnosti kretanja (Berchicci, Bertollo, Carraro, Comani i Robazza, 2010, prema Schmidt i Lee, 2005).

Kako je ples komunikativna, ekspresivna, univerzalna, neverbalna, vremenska, prostorna i kinestetička umjetnost, potrebno je naglasiti kognitivne kompetencije koje se dovode u vezu s njim. Plesom djeca mogu izraziti svoje osjećaje, društvene interakcije s prijateljima te reagirati na situacije koje im se događaju u životu. Ples pruža način oslobađanja napetosti i izražavanja emocija kroz pokret. Djeca plesom otkrivaju vlastiti način kretanja, emocije, mišljenja i samog sebe (Balgaonkar, 2010).

Nadalje, plesom djeca razvijaju socijalne i emocionalne kompetencije, razvijajući pozitivan stav prema sebi i drugima (uključujući i one koji dolaze iz različitih kultura), osjećaj odgovornosti i neovisnosti za sebe i vlastite postupke, poštivanje prava drugih, osjećaj odgovornosti prema drugima, spremnost na suradnju s drugima u radu prema zajedničkom cilju te sposobnost razumijevanja i suočavanja s društvom i promjenama koje ono donosi (Yoder, 1993). Samopoštovanje i poznavanje samoga sebe temelj su za učinkovito djelovanje unutar rada s drugima. Kroz interakciju s drugima dijete postaje svjesno da ne treba zadovoljiti samo svoje potrebe, već i potrebe onih oko sebe. Dijete tako pronalazi svoje mjesto u društvu i svojoj okolini. Kako bi djeca međusobno djelovala trebaju surađivati, prilagođavati se jedni drugima i pomagati. Usmjeravanje pažnje sa samoga sebe na svoga partnera otvara vrata novim elementima plesne umjetnosti. Radom u paru ili u skupini dijete usmjerava pažnju na drugoga ili druge, odaziva se na poticaj partnera i prihvaća njegovu individualnost, stječe sposobnost

davanja i primanja, preuzima vodstvo, prihvaća tuđe vodstvo i pruža pomoć drugima (Maletić, 1983).

3.2. Plesna improvizacija

Plesna improvizacija je vrsta stvaralaštva koje je početak kreativnog djelovanja. Poticanjem i izvođenjem plesne improvizacije dijete oslobađa svoju psihičku i fizičku snagu. Plesna improvizacija vrlo je nagrađujuća aktivnost jer je ona nekritično stvaralaštvo koje oslobađa dječje tijelo i duh te mu pomaže pri kasnijim ostvarenjima u životu (Maletić, 1983). S jedne strane, improvizacija asocira na spontanost i odsutnost promišljanja, dok s druge strane asocira na stvaranje i nastanak te podrazumijeva neku vrstu djelovanja. U glazbenoj umjetnosti i književnosti improvizacija se smatra vrhunskom vještinom te jednom od najviših stupnjeva njihovih grana. Improvizacija plesom predstavlja nešto suprotno tome, slobodu uma i tijela, kojim se izražavaju na najslobodniji mogući način. Improvizacija uključuje odbacivanje nametnutih struktura i pravila te uvodi nove netradicionalne elemente, zbog toga ona zahtijeva moć spontanog izmišljanja (Carter, 2000).

Nastavnik je onaj koji vodi plesnu improvizaciju, koja može biti tematska i slobodna. Nastavnik zadaje temu ili skladbu koja potiče učenike na izražavanje kreativnosti kroz ples. Iz kreativnosti proizlaze gotovo nesvjesni oblici samostalne interpretacije kroz plesnu umjetnost. U oba načina, nastavnik je taj koji izlaže svoju zamisao i uvodi djecu u improviziranje. Nastavnik mora iznijeti svoje zamisli, temu te prijedloge i primjere koji će pomoći djeci ostvariti zadatak u potpunosti. Improvizacijski zadatak uvijek može prijeći u koreografiju ili sekvencu. Kada je o takvoj improvizaciji riječ, nastavnik uzima improvizirane elemente učenika te osmišljava na temelju njih, sekvencu koju učenici potom usvajaju i tehnički ispravljaju. Navedene kreativne improvizacijske aktivnosti djeluju na djecu ohrabrujuće i pružaju im zadovoljstvo sudjelovanja u stvaralaštvu. U nastavi nije jednostavno u jednome satu ili dijelu sata ostvariti veću cjelinu, ali treba stremiti k tome da se i najmanji element improvizacije, prezentira učenicima kao postignuće. Improvizacijom se potiče daljnje dječje plesno stvaralaštvo (Maletić, 1983).

Prethodno se spomenulo kako je ples stvaralačka djelatnost. Kreativnost, slobodna i samostalna improvizacija prvi su korak do vođenog i poticajnog stvaralaštva. Plesna improvizacija potaknuta je kreativnošću i ostvaruje se kao stvaralaštvo koje proširuje dječje vidike, otvara nova iskustva i omogućuje napredovanje i oslobađanje od svakodnevice (Vidulin, 2015, prema Srića, 1992).

3.3. Plesni eforti

Plesni eforti omogućuju djetetu doživjeti stvarnost, oblikovati njemu apstraktne pojave (kao što je ljubav) i ostvariti se kreativno. Tijelo predstavlja ono što se kreće. Snaga predstavlja način na koji se tijelo kreće. Prostor predstavlja mjesto kamo se tijelo kreće. Vrijeme predstavlja trajanje nekog pokreta. Dinamika predstavlja intenzitet izvođenja pokreta. U čovjekovu kretanju svaki je pokret najčešće kombinacija više eforata, kao što je na primjer ljutit hod. Ljutitome hodu može se odrediti dinamika, koja implicira da je hod brz, zatim prostor koji se ispuni hodom te snagom kojom je ispunjen taj hod.

Rudolf von Laban osmislio je osam plesnih eforta (akcija) na temelju snage, prostora, vremena i dinamike (Bevilacqua, Fdili Alaoui, Françoise, Schiphorst i Studd, 2017). Osam eforata su udar, potiskivanje, savijanje, odmašaj, lelujanje, treptaj, doticaj i klizanje. Svaki od navedenih eforata se razlikuje po nekome od navedenih komponenata. Eforti kojima se dinamika ostvaruje snagom su udar, potiskivanje, savijanje i odmašaj. Eforti čije je svojstvo lakoća ili slabost su lelujanje, treptaj, doticaj i klizanje. Eforti čije je svojstvo brzina su udar, odmašaj, treptaj i doticaj. Eforti čije je svojstvo sporost su potiskivanje, lelujanje, klizanje i savijanje. Eforti koji se ostvaruju ravnim putem kretanja kroz prostor su klizanje, udar, potiskivanje i doticaj. Eforti koji se ostvaruju neizravnim putem kretanja kroz prostor su lelujanje, savijanje, odmašaj i treptaj (Maletić, 1983).

U plesu se eforti mogu stalno izmjenjivati. Postoji mogućnost prijelaza iz lelujanja u doticaj, iz savijanja u odmašaj i slično. Izmjenom eforata, dijete počinje osvještivati svoje tijelo i prepoznavati pokrete koje upotrebljava u svakodnevnim situacijama. Na primjer, ako se djetetu kaže da zamisli da se nalazi u kutiji koja se smanjuje i pokušava je odgurnuti od sebe, dijete će sa sigurnošću koristiti potiskivanje. Ako dijete dobije zadatak oponašati kretanje lista na vjetru, koristit će treptaj ili lelujanje. Prepoznavanjem karakteristika kretanja stvari ili pojava u prirodi, dijete može primjenjivati način i vrstu kretanja. Nastavnik opservacijom eforata kod djeteta može mnogo saznati o njegovim osobinama, njegovim sklonostima, kočenjima i karakteru. Na temelju navedenih saznanja nastavnik uči i primjenjuje strategije kojima može potaknuti učenika na rad i kreativnost. Također može doznati kako njegovi učenici reagiraju u teškim situacijama, bez suočavanja s istima (Maletić, 1983).

3.4. Ritmika

Među fizičkim i plesnim kretanjem postoje mnoge poveznice, a ritam je ona koja dolazi do izražaja. Plesno i fizičko kretanje su organizirano kretanje uvjetovano ritmom. Ritam je serijski obrazac promjenjivog trajanja nota u melodiji (Grah, Levitin i London, 2018, prema

Schulkind, 1999). On se sastoji od relativnih trajanja tonova, odnosno od relativnog trajanja intervala između početaka taktova. Ritmičkim trajanjem ponavlja se određeni uzorak otkucavanjem. Ritam je prisutan u strukturi i obliku pokreta, a na njega utječu snaga, brzina i sklad (Kuhar, 2016). U pokretu se ritam ostvaruje u pravilnim izmjenama jačih i slabijih, težih i lakših, brzih i sporijih etapa gibanja. Takve pokrete djeca doživljavaju u radnjama kao što su spuštanje i dizanje, pružanje i primanje, zamahivanje i odmahivanje i slično (Maletić, 1983).

Glazbeni ritmovi povezuju pokret i sluh. Sluhom se prvotno zamjećuje tempo, a potom se percipira naglasak takta, kojim se određeni tonovi u ritmičkom nizu percipiraju kao istaknutiji odnosno naglašeni, u odnosu na druge. Primjena ritmike počinje biti moguća kada se ritam zna prepoznati. (Grahn, Levitin i London, 2018). Ritmika jest ukupnost ritmičkih elemenata koji se pravilno izmjenjuju. Kroz ritmiku se dolazi do ishodavanja nota, što je slušno-motorna aktivnost. Osoba kada čuje naglašenu dobu zakorači ili izvede zadani pokret. Hall (1911) tvrdi da je djeci teško „osjetiti“ glazbu bez pokreta te da bi glazba trebala ići uz pokret i pokret uz glazbu jer je djeci sjedeći i slušajući glazbu neprirodno stanje, a glazba inicira poticaj na kretanje i djetetov razvoj (Campbell, 1991).

Ritmčko učenje pruža tijelu sredstvo izražavanja koje je prirodno i zdravo te utječe na jedinstvo fizičkim, intelektualnim i emocionalnim sposobnostima djeteta (Campbell, 1991). Ritmika se sastoji od tri etape: priprema, akcija i predah. Neprekidno radeći isti ritam kroz duži vremenski ciklus izostavlja se prva etapa, priprema. Na isti se način percipira i treća etapa, predah, ako je akcija brza ili kratka. Nakon što se učenici upoznaju s ritmom i ritmikom, moguće je provoditi sve kompleksnije akcije. Primjer ritmičke akcije je oponašanje naglašene i nenaglašene dobe u paru, različitim pokretima, naizmjenično. Takva vrsta zadatka djecu dovodi do zaključka, koji dio tijela vodi pokret, koji su sve dijelovi tijela uključeni u akciju, kakvi su prijelazi akcije (simetrični ili nesimetrični) te koji su plesni efforti korišteni (Maletić, 1983).

4. Ples u osnovnoškolskom-obrazovnom sustavu

Škola je ustanova osmišljena za obrazovanje i odgoj djece i mladih. U fokusu škole je znanje, ali istovremeno se djeca osposobljavaju za samostalnost, kritičko mišljenje, etičku, estetsku i kulturološku orijentaciju, inovacije i stvaralaštvo. Kako bi škola bila suvremena, komponenta stvaralaštva treba biti zastupljena. Iz tog razloga, važno je uključiti sadržaje, načine i oblike poučavanja stvaralaštva u nastavne predmete, a posebno u one koji su umjetnički orijentirani (Vidulin, 2015). U Republici Hrvatskoj komponenta plesa u kurikulumu zastupljena je u predmetima Tjelesne i zdravstvene kulture (Kurikulum nastavnog predmeta Tjelesna i zdravstvena kultura za osnovne škole i gimnazije u Republici Hrvatskoj, TZK-MZO, 2019) i u

Glazbenoj kulturi (Kurikulum nastavnog predmeta Glazbena kultura za osnovne škole i Glazbena umjetnost za gimnazije, GKGU-MZO, 2019). Ples dolazi u mnogim oblicima te je važno izdvojiti onaj oblik koji je primjeren za djecu školske dobi. Taj oblik je svakako kreativni ples, a on se oslanja na prirodno kretanje bez velikih strukturnih formi. Ples može proizaći iz svakodnevnih kretnji kao što je hodanje, okretanje, preskakanje i slično (Stinson, 1988). Ples je uključen u kurikulum jer pobuđuje osvještavanje svih osjetila. Komponenta plesa u predmetima Tjelesne i zdravstvene kulture i Glazbene kulture objašnjava se u nastavku rada.

4.1. Komponenta plesa unutar predmeta Glazbena kultura

Nastavni predmet Glazbena kultura dijeli se u tri domene. Domena A obuhvaća slušanje i upoznavanje glazbe, domena B izražavanje glazbom i uz glazbu te domena C glazbu u kontekstu (GKGU-MZO, 2019). Domena B i domena C obuhvaćaju i sadržaje plesa te će u nastavku biti razmotreni ishodi iz tih domena za prva tri razreda osnovne škole.

U prvome razredu navedeni su sljedeći ishodi povezani s plesom. Ishod OŠ GK B.1.3. „Učenik izvodi glazbene igre uz pjevanje, slušanje glazbe i pokret uz glazbu“ (GKGU-MZO, 2019) ostvaruje se igrama uz pjevanje s tonovima, melodijama i ritmovima te uz praćenje glazbe pokretnom i plesom. Preporuke koje MZO propisuje za ostvarenje navedenog ishoda su da „učenik prati glazbu pokretom/plesom, a pritom opaža te uvažava glazbeno-izražajne sastavnice: metar/dobe (dvodobna, trodobna), tempo (umjeren, spor), dinamika (glasno, tiho)“ (GKGU-MZO, 2019).

Ishod OŠ GK B.1.4. „Učenik stvara/improvizira melodijske i ritamske cjeline te svira uz pjesme/brojalice koje izvodi“ (GKGU-MZO, 2019), upućuje da učenik treba stvarati ili improvizirati melodijske i ritamske cjeline pjevanjem, pokretom i plesom, pljeskanjem, lupkanjem, koračanjem i uz pomoć udaraljki. Kako bi se ostvarili sadržaji iz područja plesa MZO preporučuje da „učenik prati glazbu pokretom/plesom, a pritom opaža te uvažava glazbeno-izražajne sastavnice“, odnosno propisana je ista preporuka kao i kod ishoda OŠ GK B.1.3 (GKGU-MZO, 2019).

Ishod OŠ GK C.1.1. „Učenik na osnovu slušanja glazbe i aktivnog muziciranja prepoznaje različite uloge glazbe“ (GKGU-MZO, 2019), upućuje da učenik treba na osnovu slušanja glazbe prepoznati različite uloge glazbe, a jedna od uloga glazbe jest pratnja plesu.

U drugome razredu navedeni su sljedeći ishodi povezani s plesom. Ishod OŠ GK B.2.3. „Učenik izvodi glazbene igre uz pjevanje, slušanje glazbe i pokret uz glazbu“ (GKGU-MZO, 2019), upućuje da učenik „izvodi glazbene igre uz pjevanje, s tonovima/melodijama

/ritmovima, uz slušanje glazbe te prati glazbu pokretom (plesom), a pritom opaža i uvažava glazbeno-izražajne sastavnice“ (GKGU-MZO, 2019).

Ishod OŠ GK B.2.4. ima iste razrade ishoda, sadržaje i preporuke za ostvarenje ishoda kao i ishod namijenjen za prvi razred, OŠ GK B.1.4. (GKGU-MZO, 2019).

Ishod OŠ GK C.2.1. ima iste razrade ishoda, sadržaje i preporuke za ostvarenje ishoda kao i ishod namijenjen za prvi razred, OŠ GK C.1.1. (GKGU-MZO, 2019).

Ishodi za treći razred OŠ B.3.3., OŠ B.3.4. i OŠ C.3.1. podudaraju se s plesnim sadržajima kao i u navedenim ishodima za prvi i drugi razred.

U ishodima nije vidljiva značajna gradacija plesnog sadržaja u predmetu Glazbene kulture. Međutim, svakako je vidljivo da je ples važan faktor koji ne treba biti zanemarivan tijekom provedbe nastave. Na nastavi glazbene kulture bi se trebali provoditi različiti oblici koji pospješuju razvoj potencijala i usavršavanja stvaralačkog izričaja učenika. Učenici u osnovnim školama često nastupaju, održavaju priredbe u kojima pjevaju, plešu, glume i sviraju, ali stvaralaštvo bi se ozbiljnije trebalo uključiti u procesu nastave glazbene kulture (Vidulin, 2015). Pri poučavanju sadržaja predmeta Glazbena kultura treba krenuti od jednostavnih k složenijim zadacima. Razvoj glazbenih vještina treba uskladiti s potrebama i sposobnostima svakog djeteta. Sadržaje glazbene kulture treba učiti kroz kreativan i aktivan način, kroz istraživanja, imitaciju, improvizaciju i stvaranje (Vidulin, 2015, prema Svalina i Šimunović, 2015). Svi navedeni kreativni i aktivni načini prožimaju se kroz plesnu umjetnost te bi se sadržaji trebali više oslanjati na plesnu komponentu. Šimunović i Svalina (Vidulin, 2015) naglašavaju važnost pokreta u poučavanju glazbe i glazbenom izražavanju te potiču poučavanje kretanjem kroz glazbu.

Prema kurikulu je slušanje glazbe jedan je od najvažnijih komponenata predmeta Glazbene kulture (GKGU-MZO, 2019). Slušanje glazbe se temelji na prepoznavanju glazbenih komponenti, dinamike, tempa, raspoloženja, visine, melodije, metra, ritma, izvođača i instrumenata. Slušanje glazbe na nastavi glazbene kulture najčešće se provodi na sljedeći način: prije samog slušanja nastavnik zadaje zadatak, na što učenici trebaju obratiti pozornost, a nakon slušanja glazbe učenici odgovaraju na pitanja postavljanog zadatka. Fokus nastave glazbene kulture je ispravno prepoznavanje glazbenih komponenata jer se one mogu objektivno ocijeniti (Plavšić, Vidulin i Žauhar, 2022). Slušanje glazbe trebalo bi potaknuti učenike da budu angažiraniji te bi trebalo pružiti učenicima osobno iskustvo i emocionalni užitek pri slušanju. Kako bi učenik emocionalno doživio glazbeno djelo, trebalo bi omogućiti spontano slušanje, odnosno doživljavanje glazbe na način koji učenik preferira. Učenik također može emocionalno doživjeti glazbeno djelo kroz vođene glazbene aktivnosti (Plavšić, Vidulin i Žauhar, 2022,

prema Vuoskoski i Eerola, 2015). Glazbene aktivnosti zahtijevaju pripremu i angažman nastavnika. Nastavnik odabire, hoće li biti vođen vizualnim, narativnim ili kinestetičkim glazbenim aktivnostima. Kinestetičke aktivnosti uključuju ples i pokret kojima će učenici moći doživjeti glazbeno djelo na višoj razini.

4.2. Komponenta plesa unutar predmeta Tjelesna i zdravstvena kultura

Nastavni predmet u kojemu ples dolazi do izražaja u usporedbi s drugim predmetima je Tjelesna i zdravstvena kultura. Prema Kurikulumu nastavnog predmeta tjelesne i zdravstvene kulture za osnovne škole i gimnazije u Republici Hrvatskoj (Kurikulum nastavnog predmeta Tjelesna i zdravstvena kultura za osnovne škole i gimnazije u Republici Hrvatskoj, TZK-MZO, 2019) navode se ishodi koji se odnose na usvajanje plesnih vještina. Ti ishodi propisani su za treći i četvrti razred osnovne škole (u okviru primarnog obrazovanja).

Za treći razred navodi se da učenici po ishodu OŠ TZK A.3.3. „Izvide ritmičke i plesne strukture“ (TZK-MZO, 2019). Sadržaji koji pripadaju navedenom ishodu su „narodni plesovi zavičajnog područja, dječji plesovi i ritmičke strukture“ (TZK-MZO, 2019). Učenici će time moći prepoznati i izvoditi ritmičke i plesne strukture.

Za četvrti razred navodi se da učenici po ishodu OŠ TZK A.4.2. „Prepoznaju i izvide ritmičke i plesne strukture u jednostavnim koreografijama“ (TZK-MZO, 2019). Sadržaji koji pripadaju navedenom ishodu su „raznovrsne ritmičke strukture, dječji folklorni plesovi, suvremeni plesovi“ (TZK-MZO, 2019). Učenici će time moći izvoditi ritmičke i plesne strukture u jednostavnim koreografijama i sudjelovati u osmišljavanju jednostavnih koreografija na temelju dobivenih uputa.

Primjenjujući navedene plesne strukture u primarnom obrazovanju i koristeći primjerene metode rada i strategije, učenike se potiče na pravilno držanje tijela, razvoj motoričkih sposobnosti kao što su koordinacija, snaga, brzina, fleksibilnost, preciznost i ravnoteža. Cilj jest i razvoj estetike pokreta i gibanja koji su povezani glazbenim sadržajima. Učenici na satu Tjelesne i zdravstvene kulture mogu hodati i trčati prikladnim ritmom, udaranjem štapića uz promjene tempa, improvizirano se kretati, oponašati plesom te kroz slične aktivnosti postati spremni usvajati složenije oblike plesa. Učenici u dobi primarnog obrazovanja su gipki, brzo uče motorička gibanja, imaju spontanu potrebu kretanja što ples i omogućava (Šumanović i suradnici, 2005). Iz navedenih razloga zaključuje se da ples ima važnu ulogu u ostvarenju ciljeva i ishoda nastavnog predmeta Tjelesna i zdravstvena kultura. Ples u sklopu predmeta se umjetnički doživljava kada je popraćen glazbom i kada se sadržaji predmeta Glazbene kulture povežu onima iz predmeta Tjelesne i zdravstvene kulture. Ples je

za djecu slobodna i pozitivna aktivnost popraćena glazbom, kojom jačaju samopouzdanje, radost, opuštenost, aktivnije sudjelovanje u grupi i komunikaciji (Novak, 2021).

4.3. Izvannastavne aktivnosti

„Izvannastavne aktivnosti su različiti organizacijski oblici okupljanja učenika u slobodno izvannastavno vrijeme u školama, koji imaju pretežno kulturno-umjetničko, športsko, tehničko, rekreacijsko, i znanstveno (obrazovno) obilježje“ (Bertić, Rajić i Šiljković, 2007; str. 137). Takve aktivnosti provode se kako bi se zadovoljila potreba djece za dodatnim ostvarenjem te također za njihovo zbrinjavanje u situacijama kada su roditelji zaposleni (Bertić, Rajić i Šiljković, 2007, prema Eccles, 1999). Osim svrhe razvoja i sigurnoga okruženja koje pružaju izvannastavne aktivnosti, one također služe i za socijalizaciju. Izvannastavne aktivnosti osmišljene su kako bi se djecu usmjerilo na snalažljivost, poticanje znatiželje, aktivnosti, samostalnosti, radi ljubavi prema učenju, usvajanju novih znanja i razvijanju kompetencije timске suradnje. Cilj izvannastavnih aktivnosti je potaknuti djecu na kreativnost kod usvajanja sadržaja i vještina koje odgovaraju njihovim jedinstvenim interesima i sposobnostima. Programi izvannastavnih aktivnosti provode se tijekom cijele školske godine sa skupinama učenika koje se ne mijenjaju. Učenici sudjeluju u nizu aktivnosti s ciljem stjecanja znanja, vještina, navika i aktivnog odmora, uključujući sportske, kulturno-umjetničke, znanstvene, tehničke, gospodarske, zdravstveno-higijenske, informativno-edukativne, radne i humanitarne svrhe (Bertić i suradnici, 2007, prema Izvješće o hrvatskom školstvu, 2000).

Kako bi učenici dobili mogućnost sudjelovanja u izvannastavnim aktivnostima, važno ih je upoznati s mogućnošću sudjelovanja i uključivanja u onoj koja potiče razvoj njihovih interesa (Bistrović, Svalina i Peko, 2016). Učitelji su oni koji svojevrijem biraju izvannastavnu aktivnost koju će provoditi. Najčešće provedene izvannastavne aktivnosti su strani jezici, glazbene aktivnosti, aktivnosti prirode i društva, sportske aktivnosti i ostale aktivnosti, kao što su novinarstvo, lutkarstvo i slično. Ples se navodi kao aktivnost unutar glazbenih i sportskih aktivnosti. Vidulin-Orbanić navodi kako su učenici zaintrigirani glazbenim stvaralaštvom te kako otvaraju svoje vidike i razvijaju kreativne i stvaralačke potencijale (Dubovicki, Svalina i Proleta, 2014). Glazbeno stvaralaštvo i glazbeno-scenski izraz uključuje plesni izričaj. Prema istraživanju Bistrović, Svaline i Peko (2016) mnoge učiteljice provode plesne izvannastavne aktivnosti, a naročito one koje imaju prijašnjih iskustava s plesnom umjetnošću, bilo profesionalno ili amaterski. Aktivnosti koje su učiteljice navele su plesne skupine, folklor i balet. Izvannastavne glazbene i plesne aktivnosti važne su za učenike školske dobi jer glazba i

pokret potiču pozitivne emocije, pomažu učenicima u razvijanju vlastitih talenata, razvijaju kreativnost, potiču kulturu življenja i stvaralaštvo (Svalina i suradnici, 2016).

5. Obrazovanje učitelja u području plesne umjetnosti

5.1. Obvezni predmeti u studijskim programima obrazovanja učitelja

Obvezni predmeti propisani su na svakom fakultetu, uključujući i učiteljske studije. Silabi predmeta upućuju na sadržaje putem kojih studenti trebaju steći učiteljske kompetencije. Prema silabima učiteljskih studija, Učiteljskom fakultetu u Zagrebu (Učiteljski fakultet Sveučilišta u Zagrebu [UFZG], 2022/2023), Rijeci (Učiteljski fakultet Sveučilišta u Rijeci [UFRI], 2022/2023), Zadru Sveučilište u Zadru, Odjel za nastavničke studije u Zadru i Gospiću [UNIZD], (2022/2023), Splitu (https://www.ffst.unist.hr/odsjeci/uciteljski_studij) i Fakultetu za odgojne i obrazovne znanosti Sveučilišta u Osijeku (Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti Sveučilišta u Osijeku [FOOZOS], 2022/2023), studentima su obvezni predmet Kineziološka kultura 1 i Kineziološka kultura 3 jedini koji povezuju plesne sadržaje, međutim većina sadržaja nije povezana sa znanjem o plesu kao umjetnosti.

Predmet, Kineziološka kultura 1, u vrijednosti jednog ECTS boda izvodi se kroz 30 sati vježbi u semestru, odnosno dva sata tjedno kroz petnaest nastavnih tjedana u semestru.

Ciljevi kolegija su: „upoznati studente s teorijskim i praktičnim aspektima kineziološke kulture u radu s djecom rane i predškolske dobi, usvojiti teorijska i praktična znanja za provođenje satova kineziološke kulture u ranoj i predškolskoj dobi kao temeljnog organizacijskog oblika rada“ (Učiteljski fakultet Sveučilišta u Zagrebu [UFZG], 2022/2023).

Nastavni sadržaj kolegija koji se navodi, a povezan je sa znanjem o plesu je „usvajanje i svladavanje struktura dječjih plesova“ UFZG (2022/2023). Prema UFZG (2022/2023) studenti će biti „osposobljenost za profesionalno djelovanje u interkulturalnom i inkluzivnom okruženju“ i steći nova i objedinjena stečena motorička znanja.

Predmet, Kineziološka kultura 3, u vrijednosti jednog ECTS boda izvodi se kroz 30 sati vježbi u semestru, odnosno dva sata tjedno kroz petnaest nastavnih tjedana u semestru.

Ciljevi kolegija su: „učenje i usavršavanje motoričkih znanja i motoričkih gibanja te praćenje i pozitivni utjecaj na antropološka obilježja putem transformacijskih procesa“ UFZG (2022/2023).

Nastavni sadržaj kolegija koji se navodi, a povezan je sa znanjem o plesu su „narodni plesovi“ UFZG (2022/2023). Prema UFZG (2022/2023) studenti će biti upoznati s temeljnim znanstvenim i teorijskim spoznajama iz odgojno-obrazovnih područja u odgoju i obrazovanju (jezično-komunikacijsko, društveno-humanističko, matematičko-prirodoslovno,

informatijsko-komunikacijsko, tjelesno i zdravstveno, umjetničko područje) te će ovladati relativnim sadržajima iz pripadajućih nastavnih predmeta.

Obvezni kolegiji koji obrazuju studente na Učiteljskom fakultetu u Zagrebu o plesnoj umjetnosti su Metodika glazbene kulture 2 i Metodika glazbene kulture 3.

Predmet, Metodika glazbene kulture 2, u vrijednosti četiri ECTS boda izvodi se kroz 15 sati predavanja i 30 sati vježbi, odnosno jednog sata predavanja i dva sata vježbi tjedno kroz petnaest nastavnih tjedana u semestru.

Ciljevi kolegija su: „upoznati studente s glazbenim instrumentima koje koristimo u nastavi glazbe, analizirati artikulaciju nastavnog sata glazbene kulture, znanstveno argumentirati uvjetovanost pojedinih postupaka u nastavi glazbe, omogućiti pregled nastavnih metoda, postupaka i strategija koje se koriste u glazbenoj kulturi, razvijati kod studenata želju za diskusijom i stručnom kritikom njegujući pritom meta jezik struke i osposobljavati studente u osmišljavanju metodičkih situacija u nastavi glazbene kulture na razini primarnog obrazovanja i realizaciji istih u nastavnoj praksi te upoznati studente s izvannastavnim glazbenim aktivnostima, analizirati udžbenik kao nastavno sredstvo, uočiti metodičko oblikovanje i postaviti kriterije vrednovanja, razvijati kriterij estetskog vrednovanja glazbe na primjerima iz nastavne i medijske prakse / umjetničke pjesme, izvorne narodne pjesme, new folk, pop i sl., uočiti, proučiti, istražiti značaj i djelovanje glazbe u životu čovjeka / muzikoterapija, glazba i učenje, Mozart efekt, glazba i mozak / pamćenje, koordinacija, ples te razvijati emocionalnu inteligenciju“ (Učiteljski fakultet Sveučilišta u Zagrebu [UFZG], 2022/2023, str. 267).

Nastavni sadržaji kolegija koji se navode, i koji su povezani sa znanjem o plesu su „plesno obrazovanje/ mogućnosti, primjeri, praksa“ i „pokret u nastavi glazbe, ples i nastava glazbe“ UFZG (2022/2023).

Predmet, Metodika glazbene kulture 3, u vrijednosti tri ECTS boda izvodi se kroz 15 sati predavanja i 30 sati vježbi, odnosno jednog sata predavanja i dva sata vježbi tjedno kroz petnaest nastavnih tjedana u semestru.

Ciljevi kolegija su: „upoznati studente s izvannastavnim glazbenim aktivnostima u prakseološkom smislu (kreiranje, planiranje, programiranje, organiziranje, izvođenje), uočiti metodičko oblikovanje udžbenika i vježbenica za nastavu glazbene kulture i postaviti kriterije vrednovanja u odabiru istih, nastaviti razvijanje kriterija estetskog vrednovanja glazbe na primjerima iz nastavne i medijske prakse, naglasiti i uočiti dobrobiti glazbenih aktivnosti za djecu (razvoj pamćenja, koordinacije i motoričkih sposobnosti plesom i sviranjem, spacijalne inteligencije...), proučiti povijesne i suvremene socijalne aspekte glazbe i dječjeg glazbenog

stvaralaštva te upoznati određeni broj koreografija dječjih folklornih igara i plesova, razvijati emocionalnu inteligenciju“ (Učiteljski fakultet Sveučilišta u Zagrebu [UFZG], 2022/2023, str. 272).

Nastavni sadržaji kolegija koji se navode, i koji su povezani sa znanjem o plesu su „ples i nastava glazbe- dječje glazbeno stvaralaštvo“ UFZG (2022/2023). Studenti će na kraju odslušanog kolegija biti sposobni djelovati na dječje stvaralaštvo i povezani u procesu nastave glazbu i pokret.

Prema navedenim obveznim kolegijima na učiteljskim fakultetima može se zaključiti kako je sadržaj plesne umjetnosti zapostavljen. Prisutan je u navedenim kolegijima, ali nije prisutan na svim učiteljskim fakultetima u Republici Hrvatskoj. Ples kao oblik umjetnosti obrađuje se najopsežnije na Učiteljskom fakultetu u Zagrebu na kolegijima metodike glazbene kulture.

5.2. Izborni predmeti studijskih programa za obrazovanje učitelja

U nastavku rada navodit će se izborni kolegiji na studijskim programima za obrazovanje učitelja primarnog obrazovanja na području Republike Hrvatske koji obuhvaćaju sadržaje plesne umjetnosti.

Studenti Fakulteta za odgojne i obrazovne znanosti Sveučilišta u Osijeku mogu pohađati sljedeće izborne kolegije povezane s plesnim sadržajima: Ritmika i ples i Kreativnost u nastavi (Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti Sveučilišta u Osijeku [FOOZOS], 2022/2023).

Predmet, Ritmika i ples, u vrijednosti dva ECTS boda izvodi se kroz 15 sati predavanja i 15 sati vježbi, odnosno jednog sata predavanja i jednog sata vježbi tjedno kroz petnaest nastavnih tjedana u semestru.

Cilj predmeta je: „da studenti upoznaju i usvoje temeljna znanja iz ritmike i plesa, i time obogate svoja znanja i sposobnosti“ FOOZOS (2022/2023).

Nastavni sadržaj kolegija su „iz područja ritmičko sportske gimnastike, aerobika, društvenog plesa i folklor. Utjecaj ritmike i plesa na antropološki status djece i uloga glazbe u kreiranju pokreta. Osnovni elementi glazbenog izražavanja, realizacija notnih vrijednosti pokretom, prostorne orijentacije koreografija“ FOOZOS (2022/2023). Pod sadržajima ritmičke gimnastike studenti uče „strukture gibanja bez sprava, pravilno držanje, hodanje, poskoci, skokovi okreti, ravnoteže, elementi na tlu, zamasi, valovita gibanja, plesni koraci“ te strukture gibanja s vijačom, obručem, loptom, čunjevima i trakom FOOZOS (2022/2023). Pod sadržajima aerobika studenti usvajaju „osnovna obilježja aerobika za djecu, plesni aerobik, oblik niskog opterećenja, aerobik sa spravama, palicama, vijačama i loptom“ FOOZOS

(2022/2023). Pod sadržajima folklor studenti uče o slavonskim narodnim plesovima: kalendarima, drmešu, hajd na livo i drugim folklornim plesovima. Pod sadržajima društvenih plesova uče se „osnovni standardni plesovi i osnovni latino –američki plesovi“ FOOZOS (2022/2023). Studenti također uče dječje plesove i brojalice s odgovarajućom koreografijom.

Predmet Kreativnost u nastavi, u vrijednosti dva ECTS boda izvodi se kroz 15 sati predavanja i 15 sati seminara, odnosno jednog sata predavanja i jednog sata seminara tjedno kroz petnaest nastavnih tjedana u semestru.

Ciljevi kolegija su osvijestiti „važnost kreativnosti u osobnom razvoju, društveno značenje kreativnosti, razvoj samopouzdanja, razvoj svijesti o vlastitoj kreativnosti, razvoj osobne kreativnosti, poticanje procesa samoaktualizacije“ i „Upoznati različita shvaćanja kreativnosti, sličnosti i razlike znanstvenog, umjetničkog i tehnološkog stvaralaštva, što potiče/ometa kreativnost u nastavi, upoznati postupke koji potiču kreativnost, osposobiti studente za primjenu kreativnosti u nastavi“ FOOZOS (2022/2023).

Nastavni sadržaji koji obuhvaćaju plesnu umjetnost koji se provode na ovome kolegiju su učenja o umjetničkim stvaralaštvima, kreativnome odgoju te razvoj osobne kreativnosti kroz ples FOOZOS (2022/2023).

Studenti Učiteljskog fakulteta Sveučilišta u Rijeci mogu pohađati sljedeće izborne kolegije povezane s plesnim sadržajima: Folklorna glazba i Dječje glazbeno stvaralaštvo (Učiteljski fakultet Sveučilišta u Rijeci [UFRI], 2022/2023).

Predmet Folklorna glazba, u vrijednosti tri ECTS boda izvodi se kroz 15 sati predavanja i 15 sati seminara, odnosno jednog sata predavanja i jednog sata seminara tjedno kroz petnaest nastavnih tjedana u semestru.

Ciljevi predmeta su upoznati „uloge i vrijednosti tradicijske glazbe i drugih raznovrsnih glazbenih pojava, koje se razvijaju unutar različitih kategorija društvenih odnosa“ UFRI (2022/2023).

Nastavni sadržaji koji obuhvaćaju plesnu umjetnost koji se provode na navedenom kolegiju su učenje glazbenih stilova, žanrova, oblika, glazbala i plesova u pojedinim regijama Hrvatske UFRI (2022/2023).

Predmet Dječje glazbeno stvaralaštvo, u vrijednosti četiri ECTS boda izvodi se kroz 30 sati predavanja i 15 sati vježbi, odnosno dva sata predavanja i jednog sata vježbi tjedno kroz petnaest nastavnih tjedana u semestru.

Ciljevi predmeta su „kreativno poticati različite oblike dječjeg glazbenog stvaralaštva“ te usvajanje vještina „stvaranja melodijskih improvizacija kao najvišeg stupnja glazbeno-stvaralačkog rada s učenicima“ UFRI (2022/2023).

Nastavni sadržaji koji obuhvaćaju plesnu umjetnost koji se provode na navedenom kolegiju su dječje igre i stvaralaštvo, dječje glazbeno stvaralaštvo, igre memorije, reproduciranje i improvizacija ritma, memoriranje i improvizacija melodičkih cjelina, slobodna improvizacija te stvaralačka inicijativa djece u glazbenim igrama i plesovima UFRI (2022/2023).

5.3. Učiteljeva uloga prijenosa plesnog znanja

Učiteljeva uloga u odgoju i obrazovanju je ključna, pa tako i u prenošenju znanja o plesu te poticanju učenika na samo stvaralaštvo. Učiteljeve zadaće su pomoći učenicima osmisлити i provesti ideju, komunicirati o zamišljenoj ideji i na samome kraju poticanje učenika na uviđanje važnosti i posebnosti onoga što su ostvarili (Bloomfield i Childs, 2013). Učiteljeva najvažnija uloga je omogućiti najpovoljnije nastavne uvjete koji će potaknuti učenike na kreativno mišljenje i stvaralački izričaj. U školama se mora omogućiti učenicima stvaralački razvoj koristeći metode i sadržaje koji će tome pripomoći (Vidulin, 2015, prema Previšić, 1987). Učitelj pomaže učenicima osmisлити kako se kretati (plesati) potičući ih i motivirajući kroz kreativne misli, vizualno zamišljanje, pretpostavke, objašnjenja, razmišljanjima o pojedinim načinima kretanja, razmišljanjima o slušnom primjeru i razmišljanjima o osjećajima. Tijekom stvaranja učeničkih plesnih uradaka učitelj treba usmjeravati, sugerirati, raspravljati, demonstrirati i ispitivati učenikov tijekom misli te zamisli, kako bi pomogao pri ostvarenju učenikovih ciljeva. Važno je također da učitelj proširi i obogati iskustva učenika plesnim izričajima. Komunikacijom o ostvarenom pruža se podrška, usmjerenje i potiče ih se na samoprocjenu i procjenu te vrednovanje tuđih uradaka. Na samome kraju, učenici počinju shvaćati plesnu umjetnost na temelju emocionalnih i intelektualnih iskustava. Poželjno je voditi učenike u kazališta, muzeje, na radionice s profesionalnim umjetnicima i slične umjetničke događaje (Bloomfield i Childs, 2013). Dokazano je da glazba djeluje na cjelokupni dječji razvoj i na samu osobnost djeteta, a uz glazbu i ples dijete stvara kinestetički senzibilitet što je važna komponenta koju učitelj mora razumjeti (Marić i Nurkić, 2014).

Kako bi učitelj mogao provesti sve navedeno i potaknuti učenike na plesno stvaralaštvo, potrebno je da ima pozitivan stav prema samome sebi, osjećaj samostalnosti i odgovornosti, razumjeti sebe i vlastitu kulturu, imati pozitivan stav i odnos prema drugima, moći uključiti one koji dolaze iz različitih kultura, poštivati prava i imati svijest o odgovornosti prema drugima, biti spreman surađivati s drugima u radu te se moći suočiti s činjenicom da se svijet neprestano mijenja. Odnos učitelja i učenika je timski rad. Međutim, učitelj je taj koji daje uputstva i usmjerava učenike kako bi učinkovito djelovali kao zajednica. Ples se vrlo često povezuje s

grupnim radom te se samim time i učitelji oslanjaju na radove koji učenici grupno osmišljavaju. Takav način je poticajan i zahvalan, ali učitelji se ponekad dovedu u poziciju u kojoj se previše oslanjaju na učenike. Učitelj iz tog razloga mora biti educiran i imati sposobnost motivirati učenike te ih usmjeriti prema zadanome cilju. (Yoder, 1993). Problem nastaje kada učitelji nisu dovoljno educirani i kada se oni sami ne smatraju dovoljno kompetentnima poučavati učenike plesu.

Pedagoška škola Sveučilišta u Exeteru u Ujedinjenome Kraljevstvu provela je istraživanje na temelju rezultata upitnika u kojemu se zaključilo kako se studenti učiteljskoga smjera osjećaju nedovoljno obrazovanima i nemaju hrabrosti održavati plesne sadržaje u nastavi, iako je ples propisan dio kurikuluma (Rolfe, 1997, prema DEF, 1991). U okviru navedenog istraživanja studenti učiteljskog smjera podučavani su plesnim sadržajima u različitim opusima plesnoga sadržaja. Studente se poučavalo kako prenijeti plesno znanje učenicima. Studenti s većom edukacijom osjećali su se spremnijima održavati plesne sadržaje. Pojedini studenti su izrekli kako im je ples pomogao u cjelokupnom radu u školi, spoznajom samih sebe i spoznajom svoga tijela i pokreta te kako su bili bogatiji idejama s obzirom na prije (Rolfe, 1997). Zaključuje se da su studenti učiteljskih programa ograničeni informacijama i pedagoškim sadržajima o plesu te da posljedično može doći do problema usavršavanja, prilagodbe, evoluiranja i primjene znanja u praksi.

6. Metodologija istraživanja

6.1. Cilj i istraživačka pitanja

Cilj ovoga istraživanja bio je ispitati upoznatost učitelja s plesnom umjetnošću i utjecajem plesne umjetnosti na učenike, s obzirom na fakultetsko i slobodno obrazovanje te ispitati mogućnost primjene plesnih aktivnosti u primarnom obrazovanju.

6.2. Problemi i hipoteze istraživanja

Problem 1: Ispitati poznavanje plesne umjetnosti i njezinih elemenata

Problem 2: Ispitati poznavanje utjecaja plesne umjetnosti na učenike

Problem 3: Ispitati mogućnost primjene plesnih aktivnosti u primarnom obrazovanju u nastavi glazbene kulture

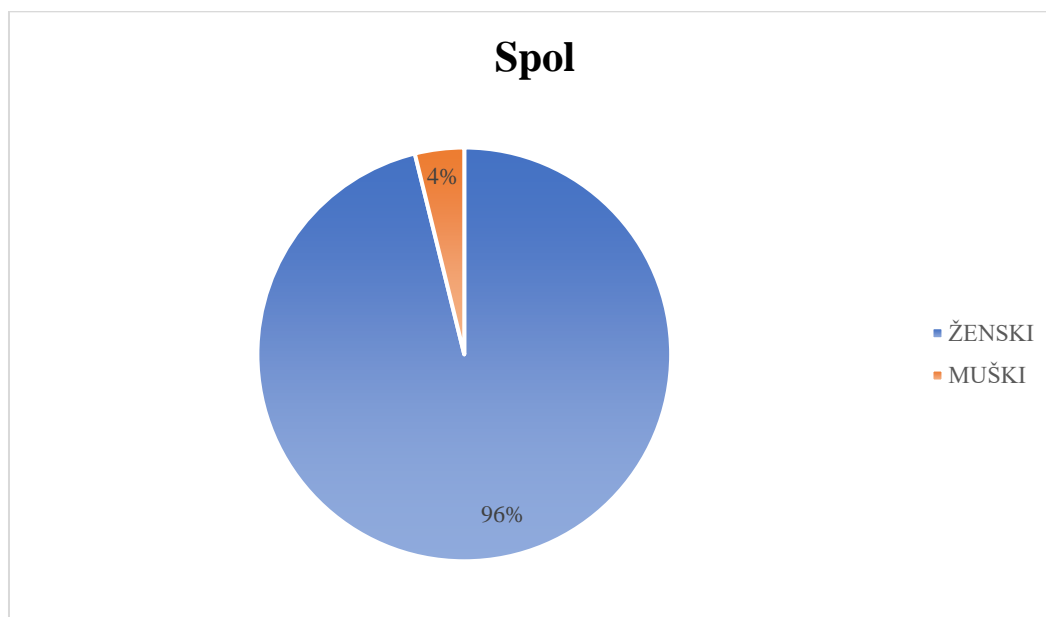
Hipoteza 1: Većina ispitanika upoznata je s plesnom umjetnošću i s njezinim elementima

Hipoteza 2: Većina ispitanika je upoznata s utjecajem plesne umjetnosti na učenike

Hipoteza 3: Većina ispitanika smatra da je moguće primijeniti plesne aktivnosti u primarnom obrazovanju u nastavi glazbene kulture

6.3. Uzorak istraživanja

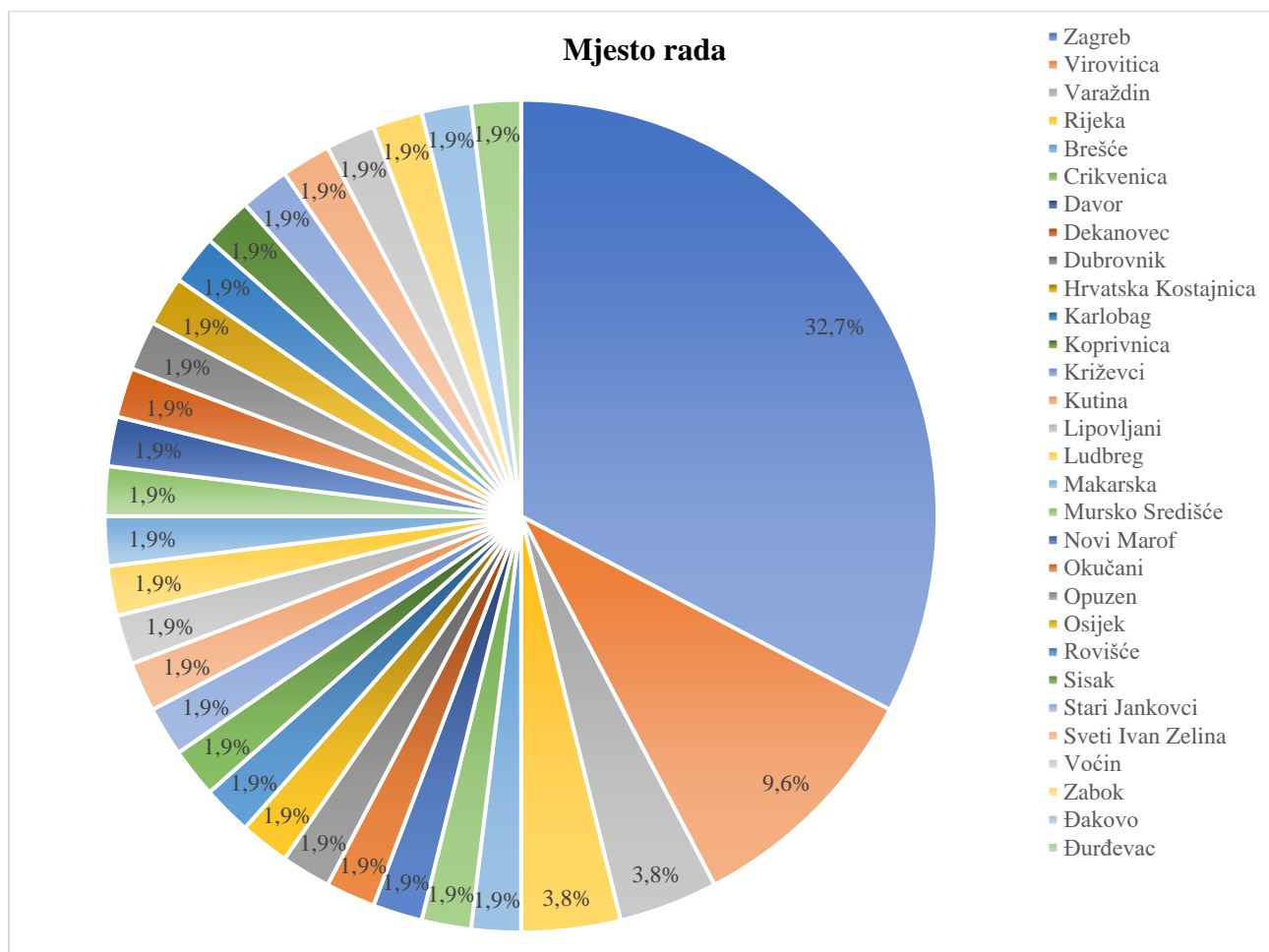
U istraživanju je sudjelovalo 52 učitelja i učiteljica primarnog obrazovanja u osnovnim školama s područja Republike Hrvatske. Od 52 ispitanika, 50 ih je ženskog spola, a 2 ispitanika muškog spola. Prema tome je sudjelovalo 96% učiteljica i 4% učitelja.

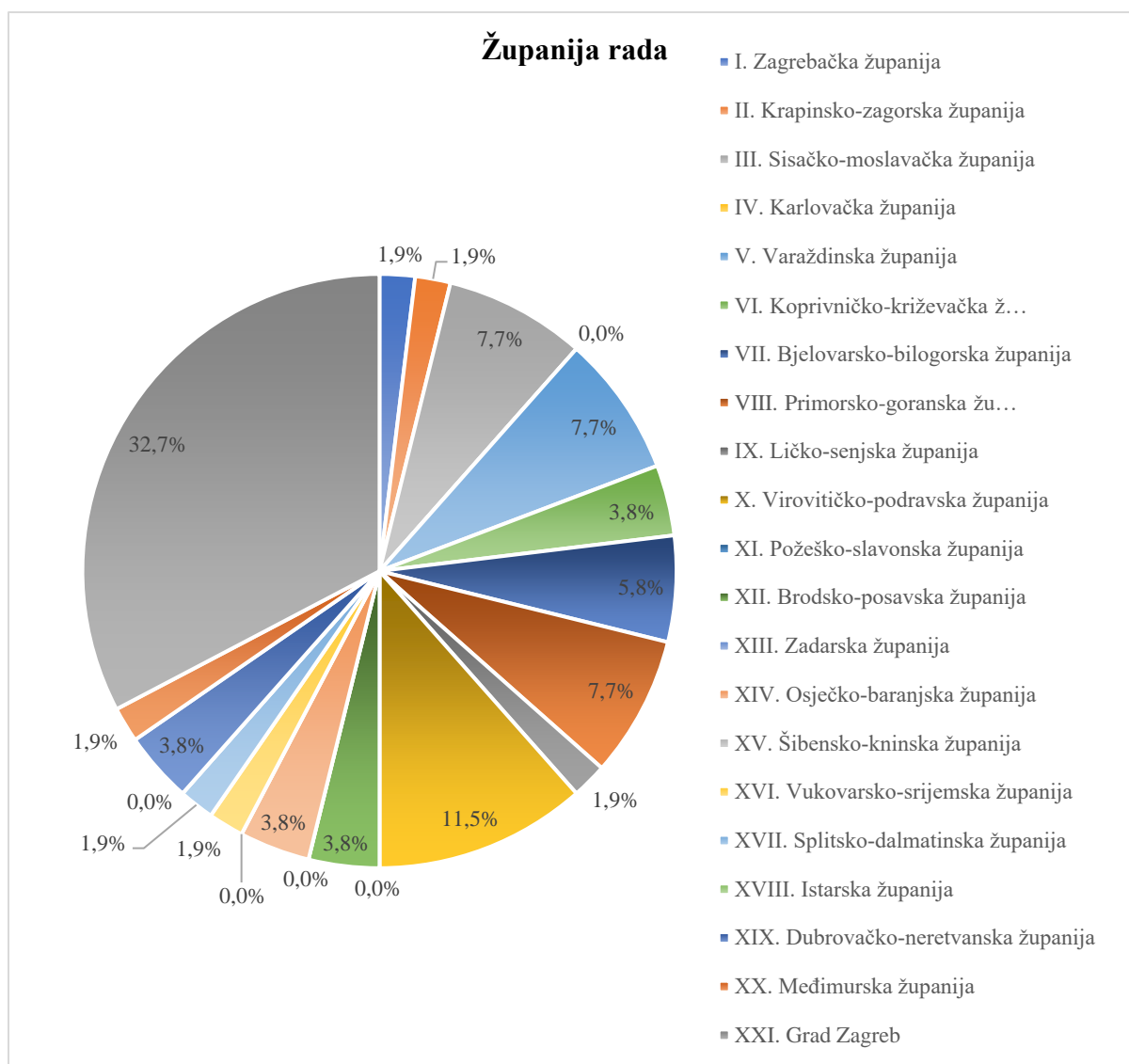
Graf 1. Zastupljenost ispitanika s obzirom na spol

Od 52 ispitanika, 17 ispitanika radi u Zagrebu, 5 u Virovitici, 2 u Varaždinu, 2 u Rijeci, 1 u Brešću, 1 u Crikvenici, 1 u Davoru, 1 u Dekanovcu, 1 u Dubrovniku, 1 u Hrvatskoj Kostajnici, 1 u Karlobagu, 1 u Koprivnici, 1 u Križevcima, 1 u Kutini, 1 u Lipovljanima, 1 u Ludbregu, 1 u Makarskoj, 1 u Murskom Središću, 1 u Novom Marofu, 1 u Okučanima, 1 u Opuzenu, 1 u Osijeku, 1 u Rovišću, 1 u Sisku, 1 u Starim Jankovcima, 1 u Svetom Ivanu Zelini, 1 u Voćinu, 1 u Zaboku, 1 u Đakovu i 1 u Đurđevcu. Od toga je 17 ispitanika iz Grada Zagreba, 1 iz Zagrebačke županije, 1 iz Krapinsko-zagorske županije, 4 iz Sisačko-moslavačka županije, 4 iz Varaždinske županije, 2 iz Koprivničko-križevačke županije, 3 iz Bjelovarsko-bilogorske županije, 4 iz Primorsko-goranske županije, 1 iz Ličko-senjske županije, 6 iz Virovitičko-podravske županije, 2 iz Brodsko-posavske županije, 2 iz Osječko-baranjske županije, 1 iz Vukovarsko-srijemske županije, 1 iz Splitsko-dalmatinske županije, 2 iz Dubrovačko-neretvanske županije i 1 iz Međimurske županije. Izraženo u postotcima 32,7% iz Grada Zagreba, 1,9% iz Zagrebačke županije, 1,9% iz Krapinsko-zagorske županije, 7,7% iz Sisačko-moslavačka županije, 7,7% iz Varaždinske županije, 3,8% iz Koprivničko-križevačke županije,

5,8% iz Bjelovarsko-bilogorske županije, 7,7% iz Primorsko-goranske županije, 1,9% iz Ličko-senjske županije, 11,5% iz Virovitičko-podravske županije, 3,8% iz Brodsko-posavske županije, 3,8% iz Osječko-baranjske županije, 1,9% iz Vukovarsko-srijemske županije, 1,9% iz Splitsko-dalmatinske županije, 3,8% iz Dubrovačko-neretvanske županije i 1,9% iz Međimurske županije.

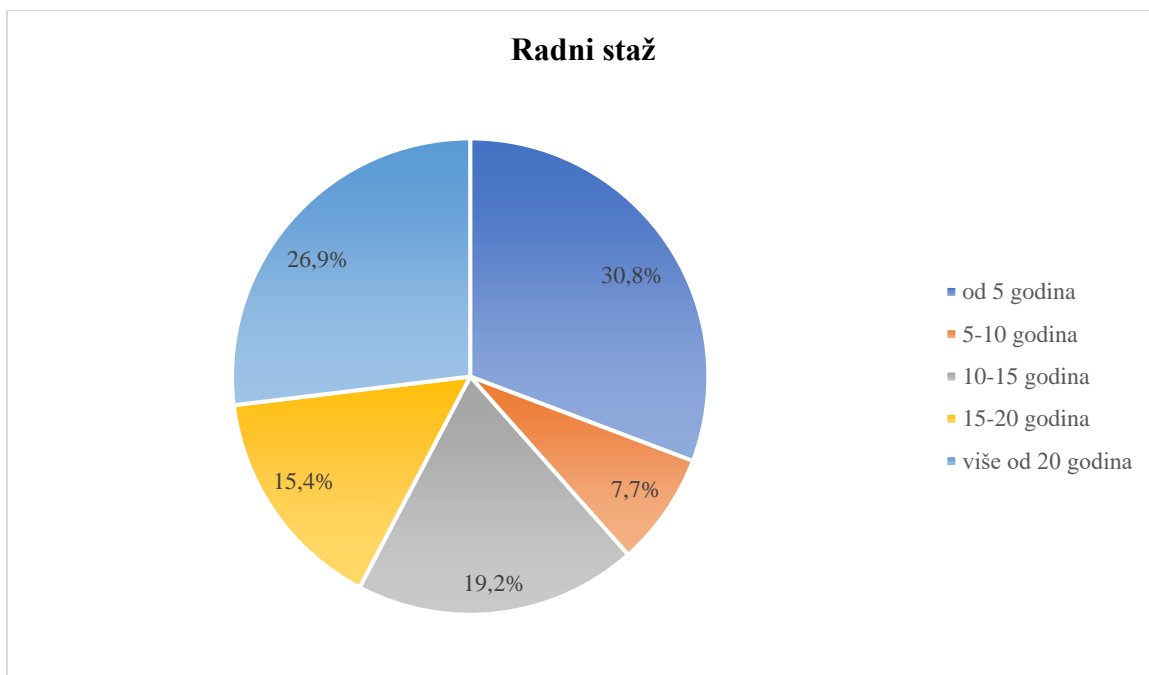

Graf 2. Zastupljenost ispitanika s obzirom na mjesto rada

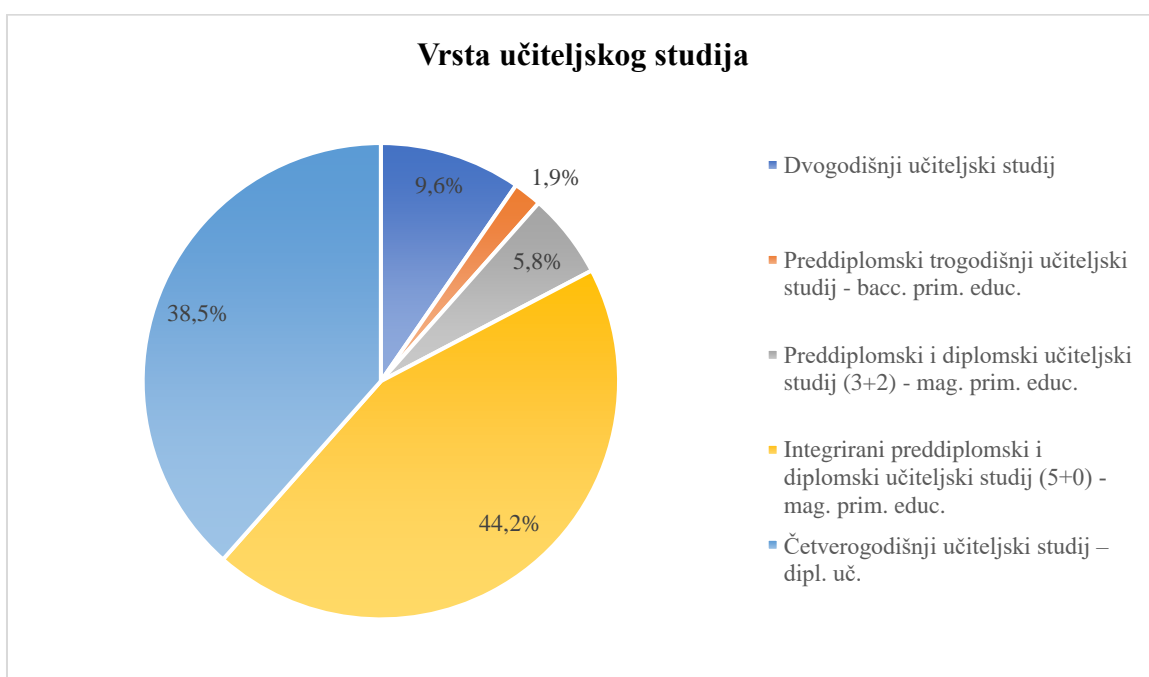
Graf 3. Zastupljenost ispitanika s obzirom na županiju u kojoj rade

Od ukupnog broja ispitanika, 16 ih je navelo da rade u struci više od 5 godina, odnosno 30,8%, 4 ispitanika radi u struci između 5 i 10 godina, odnosno 7,7%, 10 ispitanika radi u struci između 10 i 15 godina, odnosno 19,2%, 8 ispitanika radi u struci između 15 i 20 godina, odnosno 15,4% i 14 ispitanika radi u struci više od 20 godina, odnosno 26,9% ispitanika.

Graf 4. Zastupljenost ispitanika s obzirom na godine radnog staža

Iz grafa 5 vezanog uz vrstu završenog studija, vidljivo je da je 5 ispitanika, odnosno 9,6% ispitanika završilo Dvogodišnji učiteljski studij, 1 ispitanik, odnosno 1,9% ispitanika Preddiplomski trogodišnji učiteljski studij, 3 ispitanika, odnosno 5,8% ispitanika završilo Preddiplomski i diplomski učiteljski studij (3+2), 23 ispitanika, odnosno 44,2% ispitanika završilo Integrirani preddiplomski i diplomski učiteljski studij (5+0) i 20 ispitanika, odnosno 38,5% ispitanika završilo Četverogodišnji učiteljski studij.

Graf 5. *Zastupljenost ispitanika s obzirom na vrstu završenog učiteljskog studija*

6.4. Metoda prikupljanja i obrade podataka

Prikupljanje podataka izvršeno je metodom online-upitnika koji je bio objavljen u sljedećim Facebook grupama: *Školska zbornica, Učiteljski fakultet (Sveučilište u Zagrebu), 45 minuta i Nastavnici.org*. Istraživanje je provedeno na punoljetnim osobama te iz tog razloga nije bio potreban pristanak roditelja. Prije provedbe istraživanja, sudionici su zamoljeni za sudjelovanje u istraživanju te im je objašnjen cilj i svrha istraživanja. Nigdje nisu prikupljeni nikakvi osobni podaci koji bi upitnik povezali s određenim učiteljem. Također su poštivana prava vezana uz GDPR. Za ispunjavanje upitnika bilo je potrebno otprilike deset minuta. Upitnik je podijeljen u tri dijela te se sastoji od trideset devet pitanja.

U prvome dijelu upitnika ispituju se demografski elementi ispitanika, obrazovanje ispitanika o plesnoj umjetnosti i zadovoljstvo stečenim znanjem na studiju o plesnoj umjetnosti. Prvi dio upitnika sastoji se od sedamnaest pitanja. Prvih tri pitanja su demografska pitanja (spol, mjesto rada, županija rada). Potom su dva pitanja na koje ispitanik obilježava jedan odgovor, a odnose se na godine staža u struci te vrstu završenog studija. U prvome dijelu upitnika postavljena su četiri pitanja kojima su ponuđeni odgovori „Da“ ili „Ne“ ili „Nisam siguran/ sigurna“. Nakon tri navedena pitanja kojima su ponuđeni odgovori bili „Da“ ili „Ne“ ili „Nisam siguran/ sigurna“ na kojeg su ispitanici odgovorili potvrdnim odgovorom postavljen im je otvoreni tip pitanja, u kojima su trebali navesti izborni kolegij iz plesnog područja kojeg su pohađali, gdje su stekli dodatna znanja o plesu izvan studija i s kojim su se oblikom poučavanja plesa susreli izvan studija. U prvome dijelu upitnika postavljena su četiri pitanja s ponuđenim odgovorima na skali Likertovog tipa (1- Uopće ne, 2- Uglavnom ne, 3-Niti da, niti ne, 4- Uglavnom da, 5- U potpunosti da) u kojima su trebali izraziti slaganje sa zadanim tvrdnjama koje slijede:

Smatrate li da ste na fakultetu stekli dovoljno teorijskog znanja u području plesne umjetnosti?

Smatrate li da ste na fakultetu stekli dovoljno kompetencije u području plesno-umjetničkih vještina (npr. plesna improvizacija)?

Smatrate li da ste na fakultetu stekli dovoljno metodičkog teorijskog znanja u području plesne umjetnosti u predmetu Glazbena kultura?

Smatrate li da ste na fakultetu stekli dovoljno metodičkog praktičnog znanja u području plesne umjetnosti u predmetu Glazbena kultura?

U drugom dijelu upitnika ispitanike se kroz šesnaest pitanja ispituje o plesnoj umjetnosti i njezinoj primjeni u radu. Prva tri pitanja su pitanja na koje je moguće odabrati samo jedan odgovor te njime pokazati znanje o plesnim elementima: *plesnoj improvizaciji*, *plesnim efortima* i *ritmici*. Sljedećih dvanaest pitanja odnosi se na primjenu plesa u radu koja su izražena Likertovim tipom skale (1- Uopće ne, 2- Uglavnom ne, 3-Niti da, niti ne, 4-Uglavnom da, 5- U potpunosti da) i ona glase sljedeće:

Primjenjujete li plesne improvizacije u vlastitome radu?

Primjenjujete li plesne eforte u vlastitome radu?

Primjenjujete li ritmiku u vlastitome radu?

Smatrate li da je ples stvaralačka djelatnost?

Smatrate li da je ples spoznajna djelatnost?

Smatrate li da ples izoštrava slušne, vidne i taktilne osjete?

Smatrate li da ples pomaže djeci ovladati vlastitim emocijama?

Smatrate li da kroz ples djeca uče o sebi, drugima i prostoru koji ga okružuje?

Smatrate li da ples pomaže učenicima u zajedničkoj suradnji s drugima?

Smatrate li da ples rezultira boljem akademskom uspjehu?

Smatrate li da učitelj ima veliku ulogu pri poučavanju plesne umjetnosti?

Smatrate li se kompetentnim provoditi sadržaje plesne umjetnosti u nastavi glazbene kulture?

Posljednje pitanje u drugome dijelu upitnika je pitanje na koje ispitanici mogu označiti više odgovora.

U trećem dijelu upitnika ispituje se mogućnost provedbe navedenih primjera aktivnosti u nastavi glazbene kulture. Navedene aktivnosti su:

1. aktivnost

Učenike se dijeli u četiri skupine. Svaka skupina dobiva jednu od navedenih skladbi Antonia Vivaldija: Proljeće, Ljeto, Jesen, Zima. Svaka skupina slušajući zadanu skladbu plesno improvizira. Učenicima se daje uputa da se slobodno kreću u skladu s glazbom te da mogu biti u kontaktu s drugim članovima iz svoje skupine. Nakon što

svaka skupina improvizira, uočavaju se razlike u skladbama i u kretanju svake skupine. Na kraju se reproduciraju skladbe nepravilnim poretom. Svaka skupina treba prepoznati „svoju“ skladbu i improvizirati u skladu s njom.

2. aktivnost

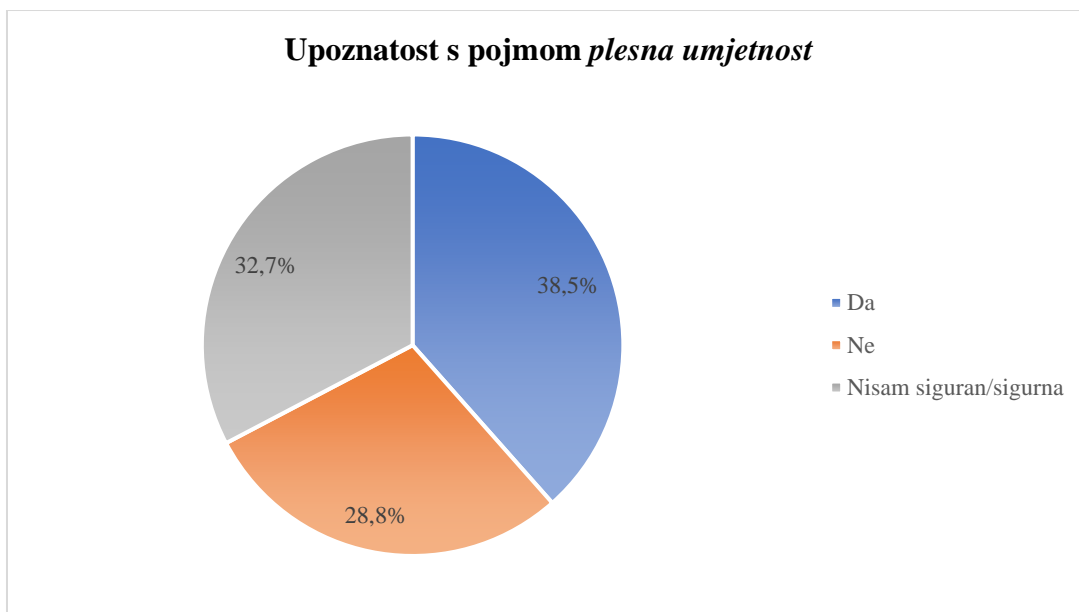
Svakom učeniku se daje papirić sa zadatkom. Zadatci na papirićima su sljedeći: 1. zamisli da si pao u živo blato i pokušavaš se izvući. 2. zamisli da si list kojeg nosi vjetar. 3. zamisli da te bode stotine komaraca. 4. zamisli da si u kutiji koja se smanjuje i pokušavaš se odgurnuti od nje. Učenikov zadatak je kretati se u skladu sa zadanim zadatkom. Učenici prvo izvršavaju zadatak u tišini, a potom još jednom radeći zvukove koji odgovaraju njihovom kretanju. Učenici uspoređuju kretnje i zvukove sebe i drugih učenika. Primjećuju tko im je bio sličan, a tko nije i zašto.

Nakon svake aktivnosti postavljeno je pitanje u kojemu su ponuđeni odgovori „Da“ ili „Ne“ ili „Nisam siguran/ sigurna“. Ako su ispitanici potvrdno odgovorili odgovarali su na pitanje otvorenoga tipa.

6.5. Rezultati istraživanja i rasprava

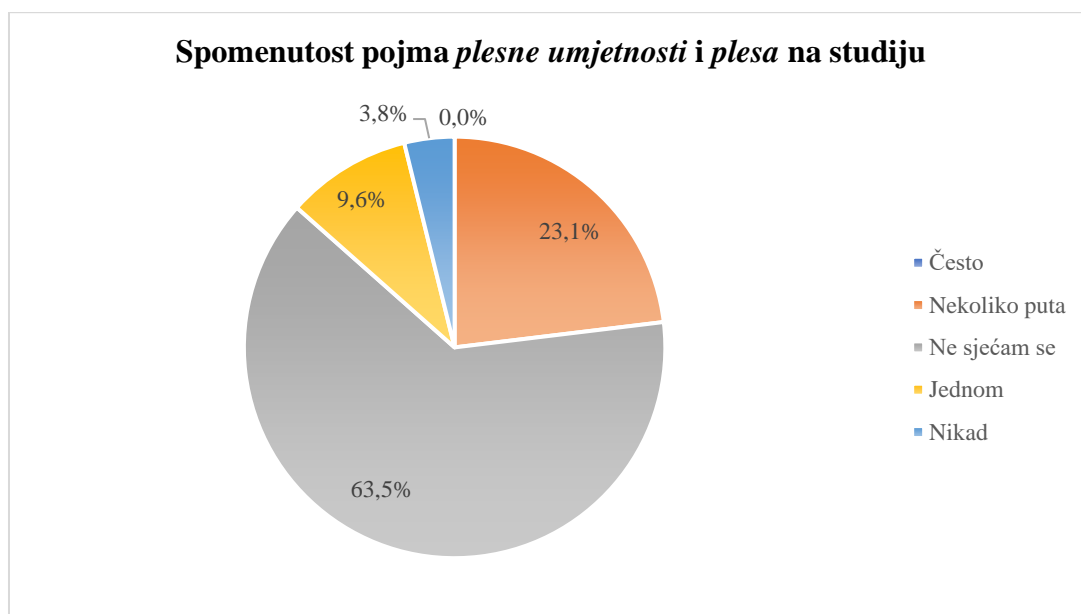
Za bolju interpretaciju dobivenih rezultata istraživanja, analiza rezultata bit će podijeljena u tri dijela U prvom dijelu navesti će se razina znanja o plesnoj umjetnosti na razini studija i izvan studija. Također će biti prikazani grafovi vezani uz znanje ispitanika o plesnoj umjetnosti te će se odgovoriti na prvi istraživački problem. U drugome dijelu prikazat će se grafovi o poznavanju utjecaja plesa na djecu i odgovoriti na drugi istraživački problem. U trećem dijelu prikazati će se koliko učitelji primjenjuju plesne aktivnosti na satovima glazbene kulture i grafovi koji tumače postoji li mogućnost primjene plesnih aktivnosti na temelju danih primjera te time odgovoriti na treći istraživački problem.

Rezultati istraživanja pokazali su da se samo 38,5% ispitanika na studiju susrelo s pojmom *plesne umjetnosti*, 32,7% nije sigurno, a 28,8% nije upoznato s pojmom.

Graf 6. *Upoznatost ispitanika s pojmom plesne umjetnosti*

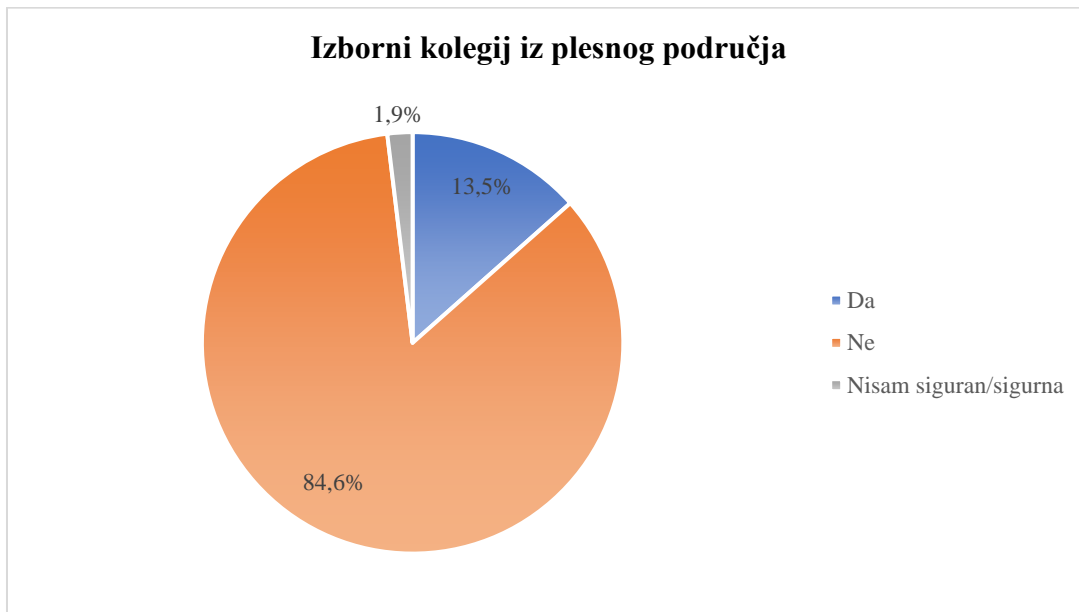
Ispitanici se u većini ne sjećaju jesu li se uopće susreli s pojmom *plesne umjetnosti* i *plesa* na studiju, što prikazuje graf 7. Niti jedan sudionik nije često čuo za pojam *plesna umjetnost* i *ples*, 23,1% je čulo nekoliko puta, 63,5% se ne sjeća, 9,6% jedanput i 3,8% nije nikada čulo za naveden pojam.

Graf 7. *Spomenutost pojma plesne umjetnosti i plesa na pohađanome studiju ispitanika*

Ispitanici koji su pohađali izborne kolegije iz plesnog područja i time proširili svoja znanja o plesnoj umjetnosti su malobrojni. Rezultati istraživanja pokazuju da 13,5%, odnosno

7 ispitanika je pohađalo izborni kolegij iz plesnog područja, 84,6% (44 ispitanika) nije i 1,9%, odnosno 1 ispitanik nije siguran.

Graf 8. Zastupljenost ispitanika s obzirom na pohađanje izbornih kolegija iz plesnog područja tijekom studiranja

Ispitanici koji su pohađali izborne kolegije iz područja plesa naveli su dolje navedene kolegije.

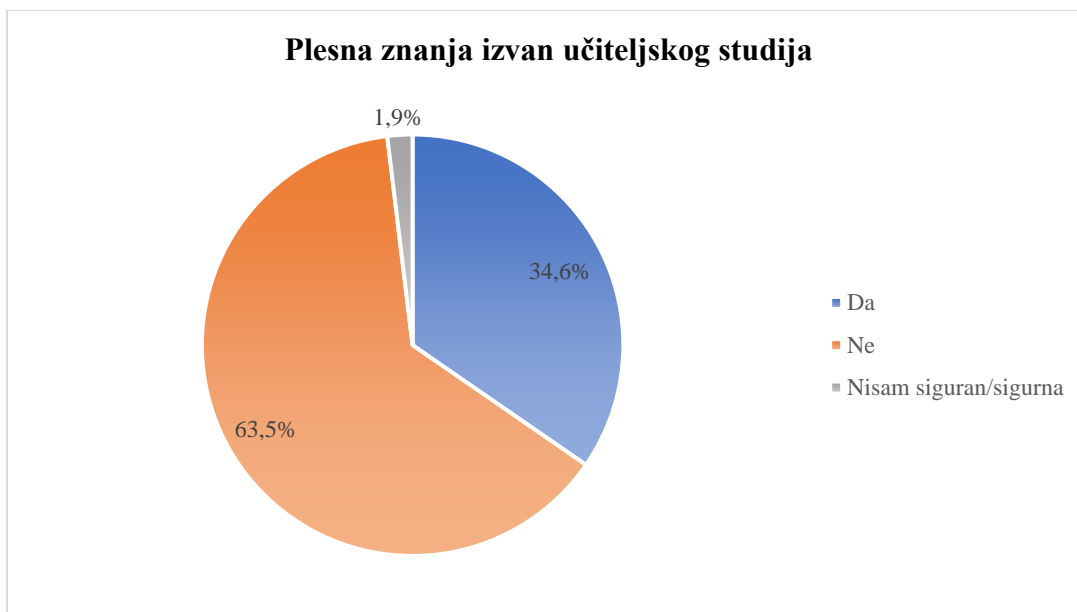
Plesne strukture

U sklopu metodike kineziologije smo imali projekt sa osnovnom školom. Cijele školske godine sam pripremala jedan 3.razred.

Ritmika i ples

Suvremeni ples

Rezultati istraživanja prikazuju da je 34,6%, odnosno 18 ispitanika steklo plesna znanja izvan učiteljskog studija, 63,5%, odnosno 33 ispitanika nije steklo dodatna plesna znanja izvan učiteljskog studija i 1,9%, odnosno 1 ispitanik nije siguran.

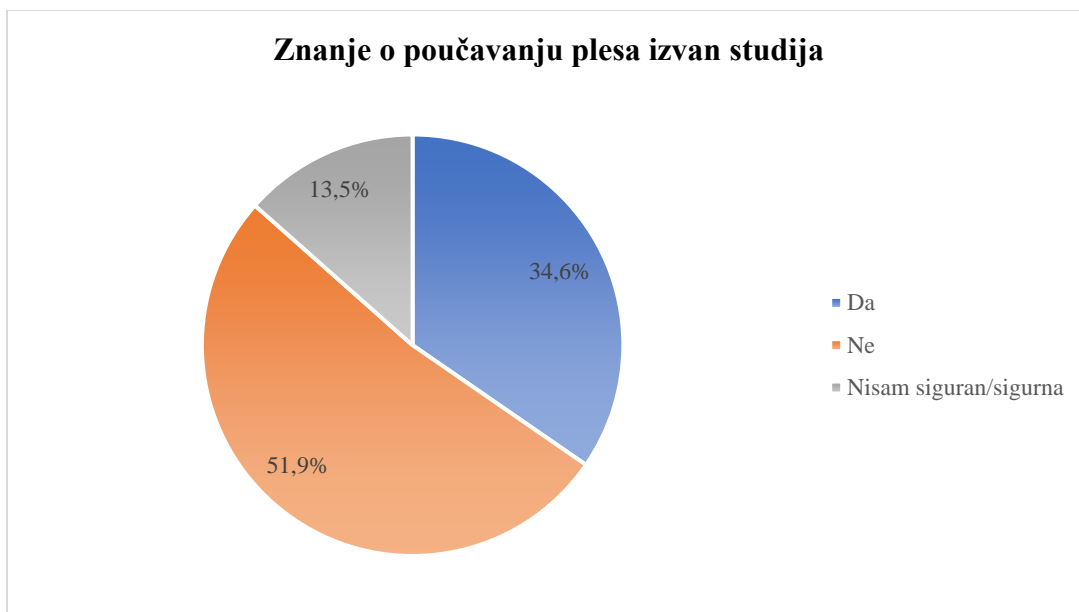
Graf 9. Zastupljenost ispitanika s obzirom na stečena dodatna plesna znanja izvan učiteljskog studija

Mjesta na kojima su ispitanici koji su potvrdno odgovorili (Graf 9) stekli dodatna plesna znanja se navode u nastavku.

Salsando fitness; Tečaj društvenih plesova; KUC Virovitica; Osnovna škola za klasični balet i suvremeni ples pri Osnovnoj školi Vežica Rijeka; Folklor; Amatersko KUD; Ritmičko sportska gimnastika; KUD "Tena" Đakovo, Plesni klub "Phoenix" Osijek, Seminar dječjeg folklora pod vodstvom Gorana Kneževića u Zagrebu; Folklorni ansambl Zabok; Plesni centar Ritam, Križevci; Škola suvremenog plesa Ane Maletić; Plesna škola; Privatni tečajevi plesa; Kreativno izražavanje plesom u organizaciji POU Korak po korak

Rezultati istraživanja prikazuju da se 34,6%, odnosno 18 ispitanika susrelo s nekim oblikom poučavanja plesa izvan studija, 63,5%, odnosno 27 ispitanika nije i 1,9%, odnosno 1 ispitanika nije sigurno.

Graf 10. Zastupljenost ispitanika s obzirom stečenog znanja o poučavanju plesa izvan studija

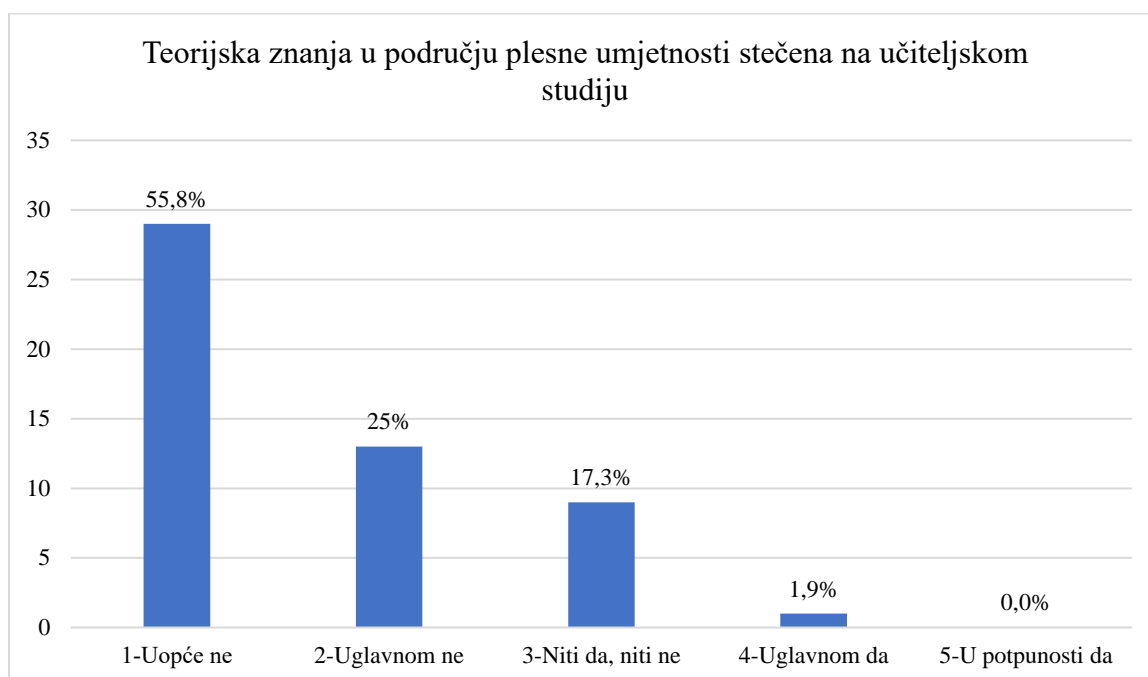
Ispitanici koji su stekli znanja o poučavanju plesa navode sljedeća mjesta na kojima su usvojili rečeno znanje.

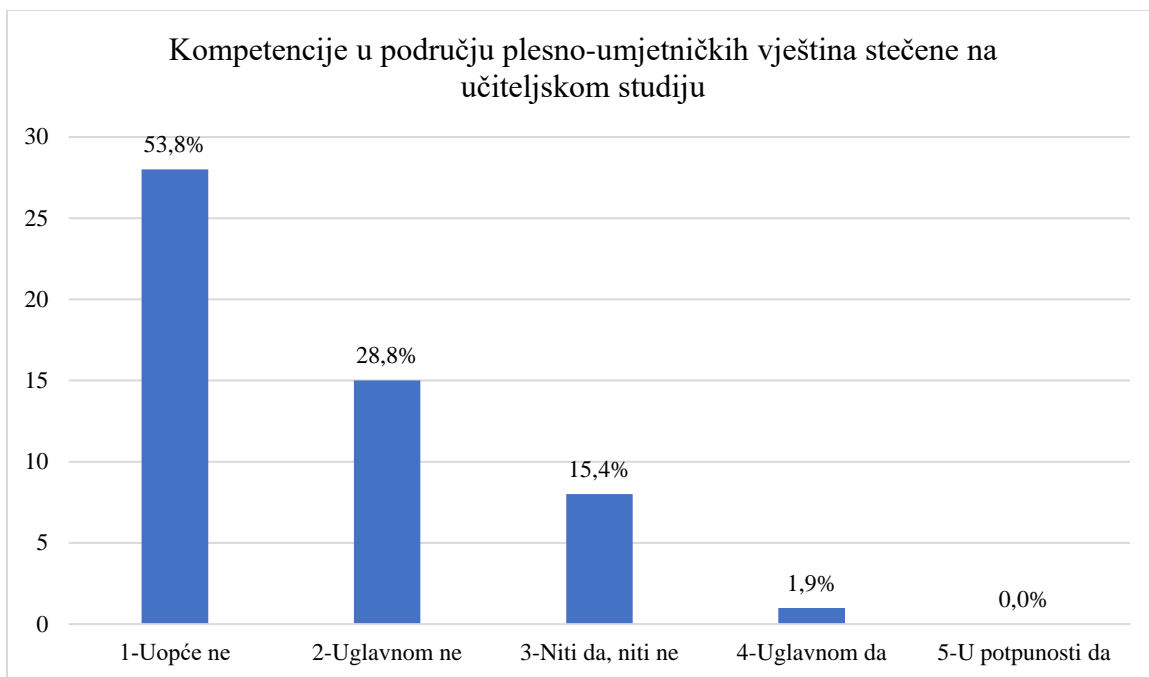
Folklor; Plesanje u KUD; Suradnja studija i osnovne škole kroz projekt; Plesna škola; Na stručnom usavršavanju u školskim aktivima; Plesnom skupinom kao izvannastavna aktivnost; Stručni skup; Standardni plesovi; Plesni klub, kulturno-umjetničko društvo, seminari; Narodni ples; MTV plesne radionice za djecu u plesnom centru; Privatni sati plesa; Tradicionalna narodna kola; Plesna škola, Jazz dance; Razni tečajevi, seminari, radionice

U grafovima 11, 12, 13 i 14 prikazuju se zadovoljstvo ispitanika sa stečenim znanjem o plesnoj umjetnosti na učiteljskom studiju. Prema navedenih četiri pitanja očituje se kako niti jedan sudionik nije u potpunosti zadovoljan stečenim znanjem o plesnoj umjetnosti tijekom studija. Njih samo 1,19% sudionika smatra da su uglavnom stekli dovoljno teorijskog znanja o plesu i kompetencije u području plesno-umjetničkih vještina. Njih 15,4% ispitanika smatra da su uglavnom stekli dovoljno metodičko teorijskog znanja u području plesne umjetnosti u predmetu Glazbena kultura. Točno 11,5% ispitanika smatra da su uglavnom stekli dovoljno metodičkog praktičnog znanja u području plesne umjetnosti u predmetu Glazbena kultura, 17,3% ispitanika smatra da niti jesu, niti nisu dovoljno stekli teorijskog znanja u području plesne umjetnosti na studiju, 25% ispitanika smatra da uglavnom nisu i 55,8% ispitanika smatra da nisu uopće usvojili potrebna znanja. Njih 15,4% ispitanika smatra da niti jesu, niti nisu stekli

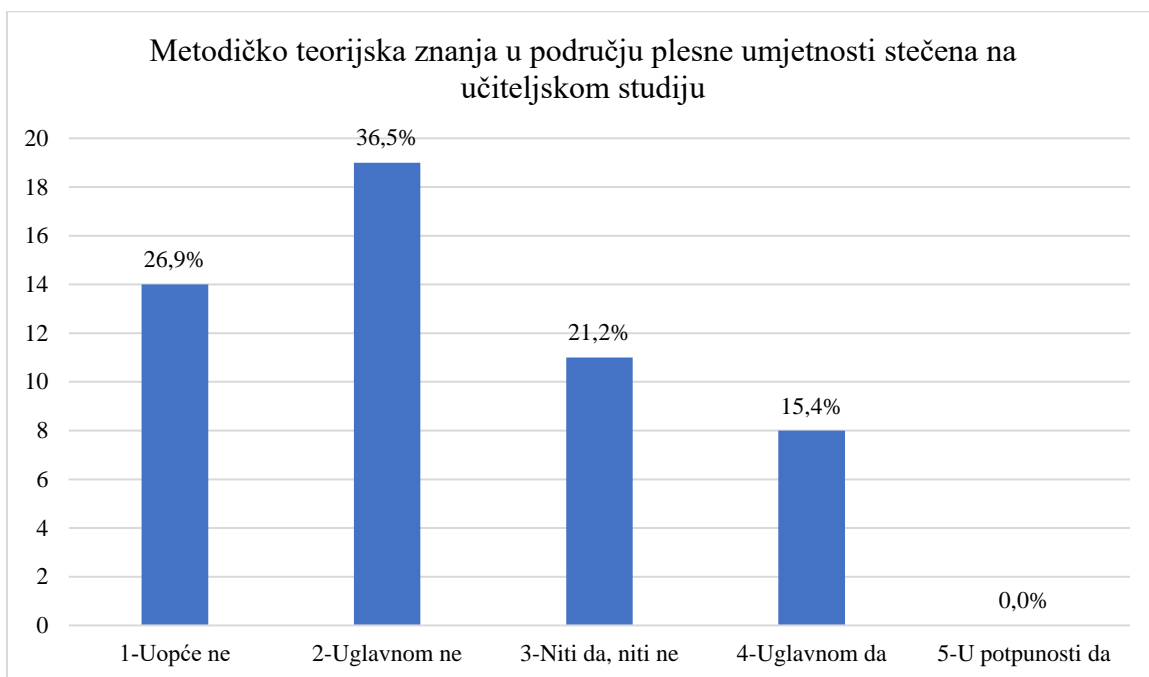
dovoljno kompetencije u području plesno-umjetničkih vještina na studiju, 28,8% smatra da uglavnom nisu i 53,8% ispitanika smatra da uopće nisu stekli navedene kompetencije. Njih 21,2% ispitanika smatra da niti jesu, niti nisu stekli dovoljno metodičkog teorijskog znanja u području plesne umjetnosti u predmetu Glazbena kultura na studiju, 36,5% ispitanika smatra da uglavnom nisu i 26,9% ispitanika smatra da uopće nisu stekli navedena znanja. Njih 26,9% ispitanika smatra da niti jesu, niti nisu stekli dovoljno metodičkog praktičnog znanja u području plesne umjetnosti u predmetu Glazbena kultura na studiju, 36,5% ispitanika smatra da uglavnom nisu i 25% ispitanika smatra da uopće nisu stekli navedena znanja. S obzirom na navedene rezultate zaključuje se da većina ispitanika nije zadovoljna stečenim znanjem o plesnoj umjetnosti na učiteljskim studijima.

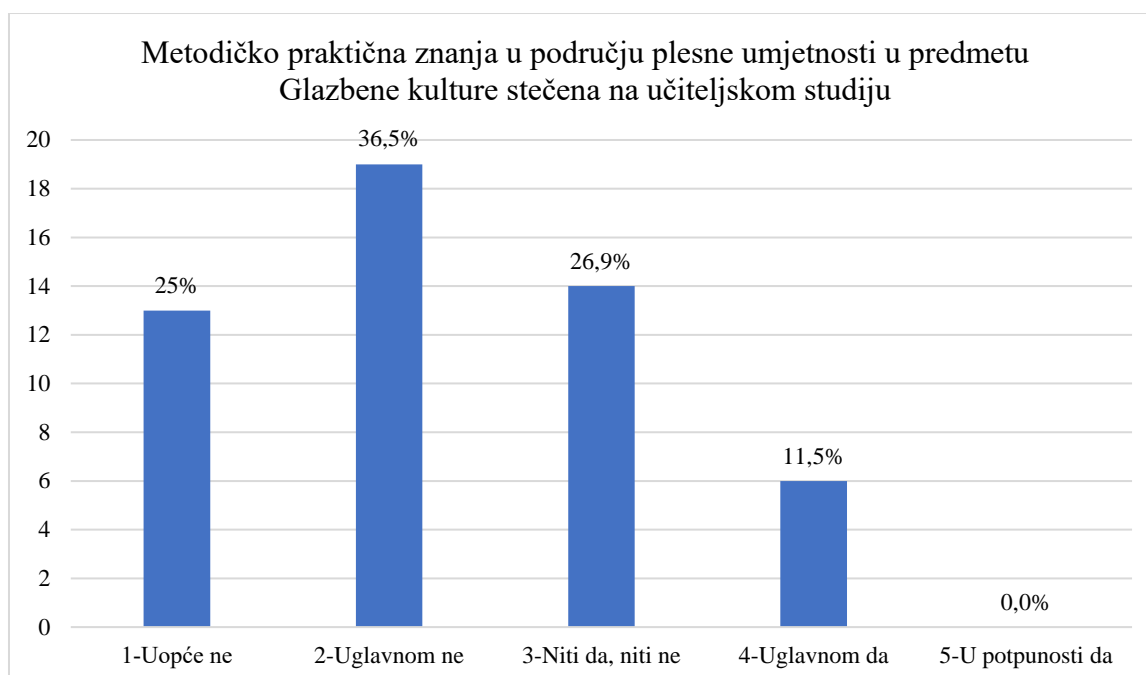
Graf 11. *Grafički prikaz zadovoljstva ispitanika s usvojenim teorijskim znanjem u području plesne umjetnosti na studiju*

Graf 12. Grafički prikaz zadovoljstva ispitanika s usvojenim kompetencijama u području plesno-umjetničkih vještina na učiteljskom studiju

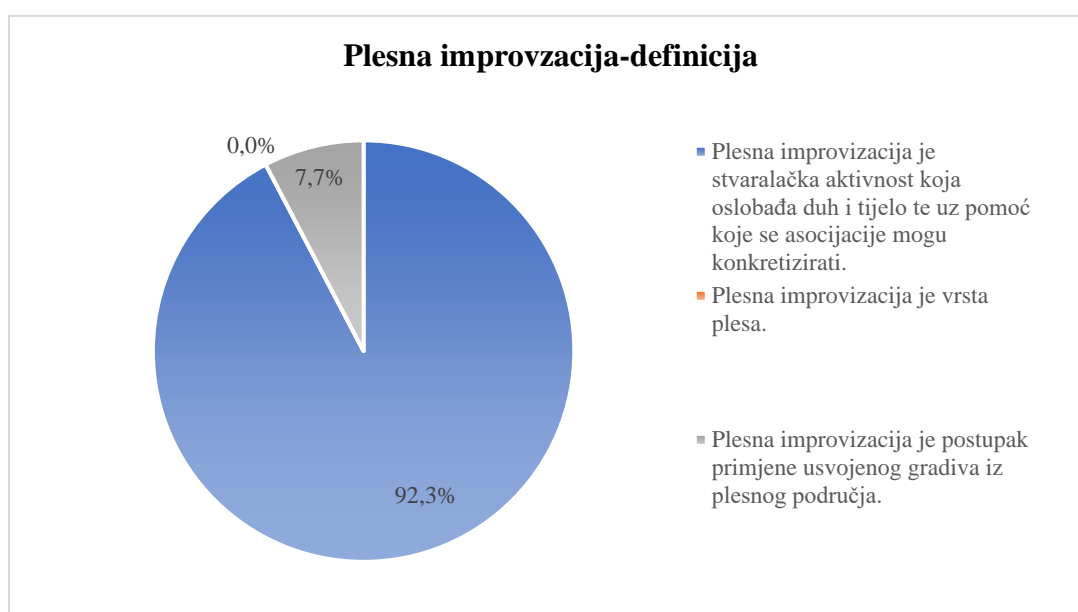

Graf 13. Grafički prikaz zadovoljstva ispitanika o usvojenom metodičko teorijskom znanju u području plesne umjetnosti stečene na učiteljskom studiju

Graf 14. Grafički prikaz zadovoljstva ispitanika o usvojenim metodičko praktičnim znanjem u području plesne umjetnosti u predmetu Glazbena kultura stečena na učiteljskom studiju

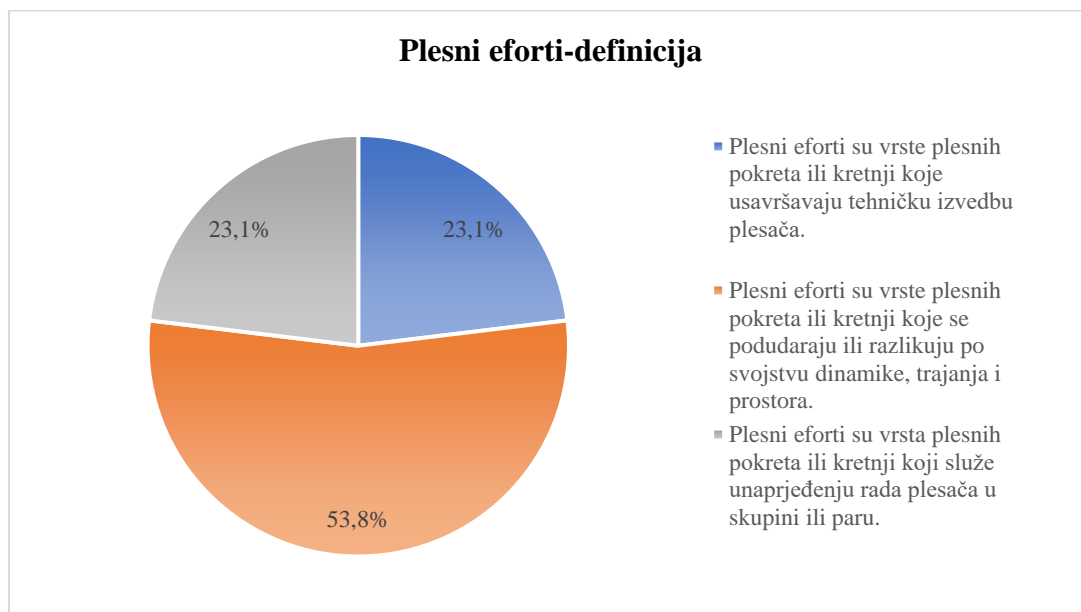
U nastavku će biti prikazani grafovi s pitanjima na koje su ispitanici trebali odabrati jedan ispravan odgovor. Pitanja su povezana s elementima iz plesne umjetnosti, točnije rečeno, njihove definicije. U prvome pitanju ispitanici su trebali odgovoriti što je plesna improvizacija. Točan odgovor je da je plesna improvizacija stvaralačka aktivnost koja oslobađa duh i tijelo te uz pomoć koje se asocijacije mogu konkretizirati. Njih 92,3% ispitanika odgovorilo je točno na postavljeno pitanje, a 7,7% netočno.

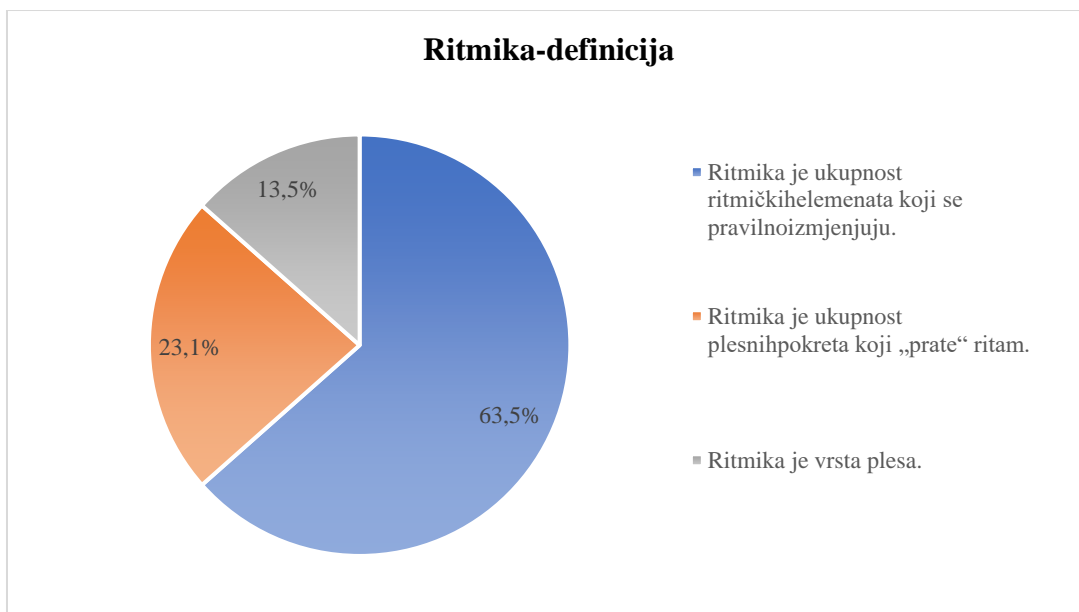
Graf 15. Zastupljenost ispitanika s obzirom na poznavanje i definiranje plesne improvizacije

U drugome pitanju ispitanici trebaju odgovoriti što su plesni eforti. Točan odgovor je da su plesni eforti vrste plesnih pokreta ili kretnji koje se podudaraju ili razlikuju po svojstvu dinamike, trajanja i prostora. Njih 53,8% odgovorilo je točno na postavljeno pitanje, a 46,2% netočno.

Graf 16. Zastupljenost ispitanika s obzirom na poznavanje i definiranje plesnih eforata

U trećem pitanju ispitanici su trebali odgovoriti što je ritmika. Točan odgovor je da je ritmika ukupnost ritmičkih elemenata koji se pravilno izmjenjuju. Njih 63,5% ispitanika je odgovorilo točno na pitanje, a 36,5% netočno.

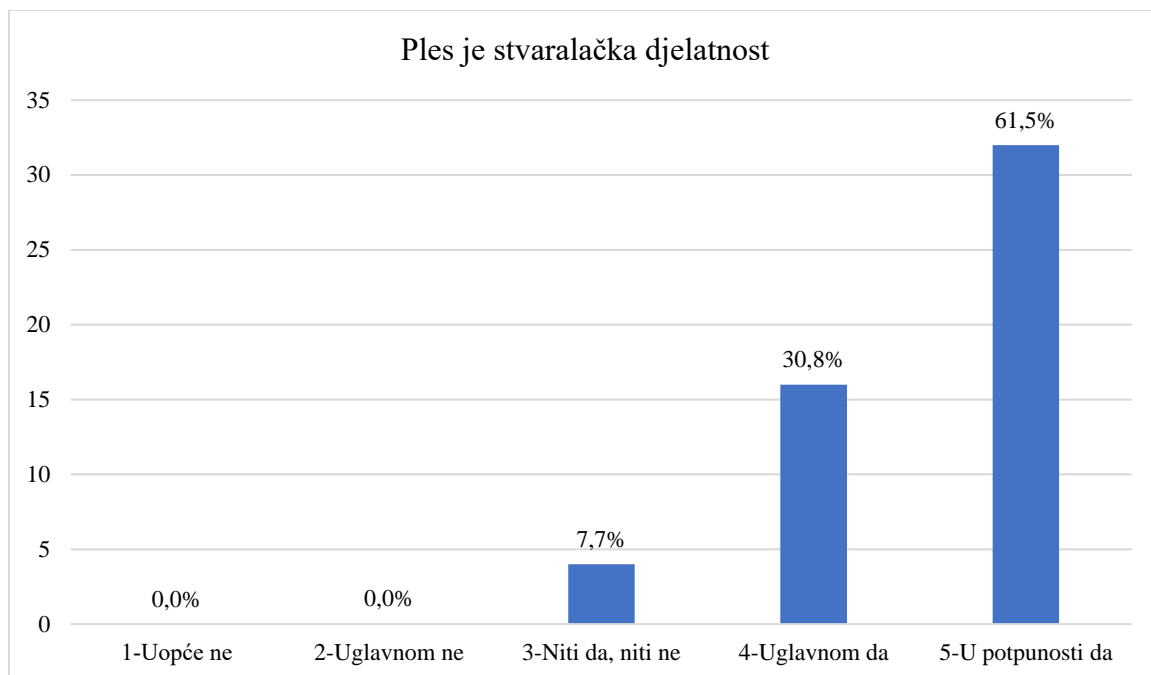
Graf 17. Zastupljenost ispitanika s obzirom na poznavanje i definiranje ritmike

Proučavajući podatke grafova 15, 16 i 17, zaključuje se da većina ispitanika zna definirati plesne elemente (plesnu improvizaciju, plesne eforte i ritmiku).

S obzirom na navedene podatke, zaključuje se da je prva hipoteza (H1) potvrđena.

U nastavku rada prikazat će se rezultati istraživanja povezani s poznavanjem utjecaja plesa na djecu. Prema teorijskom okviru postavljenu su pitanja na koja su ispitanici trebali odgovoriti uz pomoć skale Likertovog tipa (1- Uopće ne, 2- Uglavnom ne, 3-Niti da, niti ne, 4- Uglavnom da, 5- U potpunosti da).

Za početak se ispitanike pitalo smatraju li ples stvaralačkom i spoznajnom djelatnošću. Ples jest stvaralačka i spoznajna djelatnost te je to potvrđeno na temelju literature u teorijskom okviru. Ples u potpunosti smatra stvaralačkom djelatnošću 61,5%, odnosno 32 ispitanika, 30,8%, odnosno 16 ispitanika ples uglavnom smatra stvaralačkom djelatnošću i 7,7%, odnosno 4 ispitanika niti smatra, niti ne smatra ples stvaralačka djelatnost.

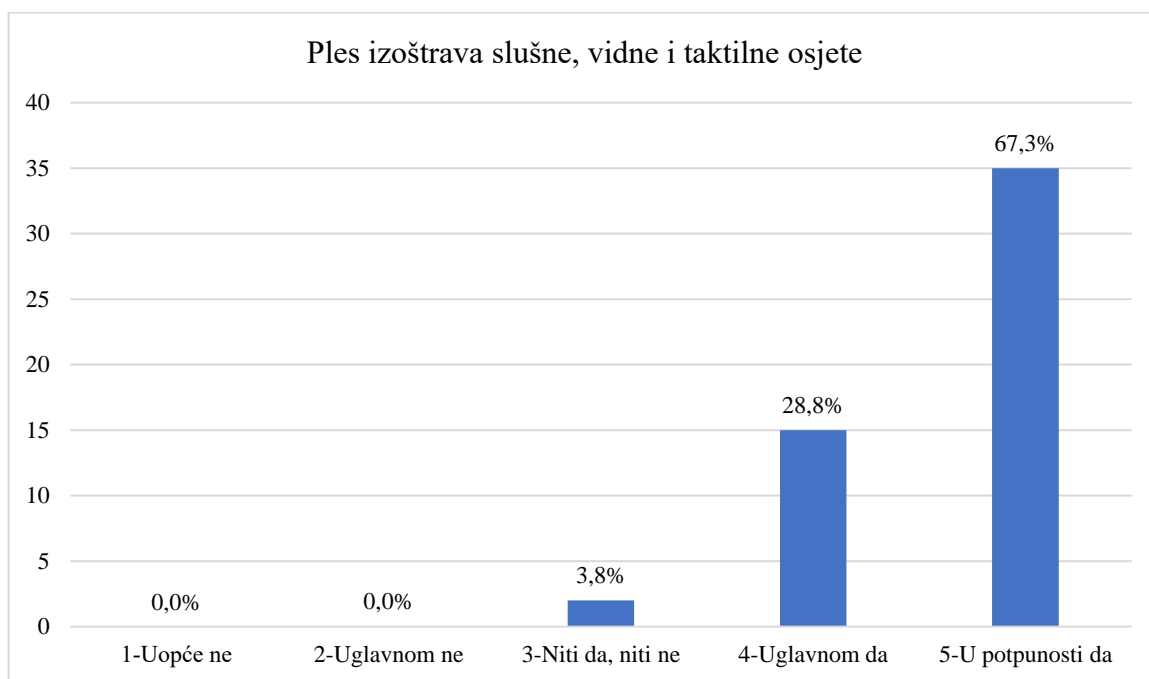
Graf 18. Zastupljenost ispitanika prema stajalištu o plesu kao stvaralačka djelatnost

Njih 38,5%, odnosno 20 ispitanika smatra u potpunosti ples spoznajnom djelatnošću, 36,5%, odnosno 19 ispitanika uglavnom smatra da je ples spoznajna djelatnost, 23,1%, odnosno 12 ispitanika niti smatra, niti ne smatra ples spoznajnom djelatnošću i 1,9%, odnosno 1 ispitanik smatra da ples uglavnom nije spoznajna djelatnost.

Graf 19. Zastupljenost ispitanika prema stajalištu o plesu kao spoznajna djelatnost

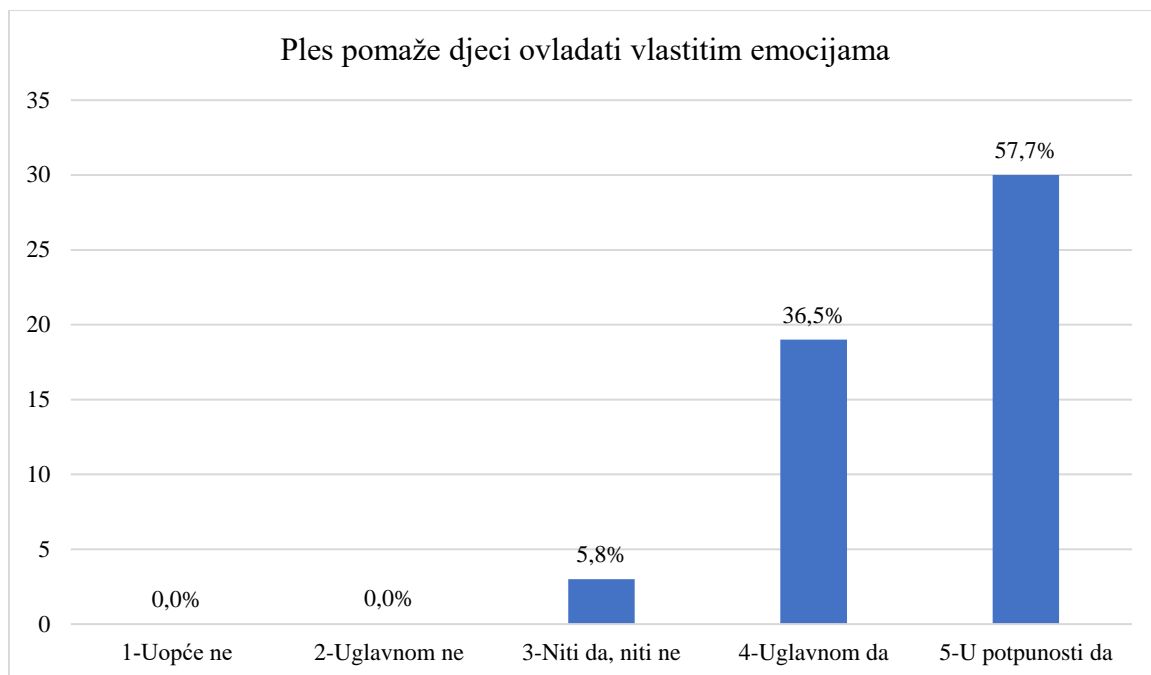
Novak (2021) potvrđuje kako ples izoštrava slušne, vidne i taktilne osjete. U istraživanju se pitalo smatraju li ispitanici da ples izoštrava slušne, vidne i taktilne osjete. Ispitanici su odgovorili sljedeće: 67,3%, odnosno 35 ispitanika tvrdi da ples u potpunosti izoštrava slušne, vidne i taktilne osjete, 28,8%, odnosno 15 ispitanika tvrdi da ples uglavnom izoštrava slušne, vidne i taktilne osjete i 3,8%, odnosno 2 ispitanika niti smatra, niti ne smatra da ples izoštrava slušne, vidne i taktilne osjete.

Graf 20. Zastupljenost ispitanika prema stajalištu o tome izoštrava li ples slušne, vidne i taktilne osjete

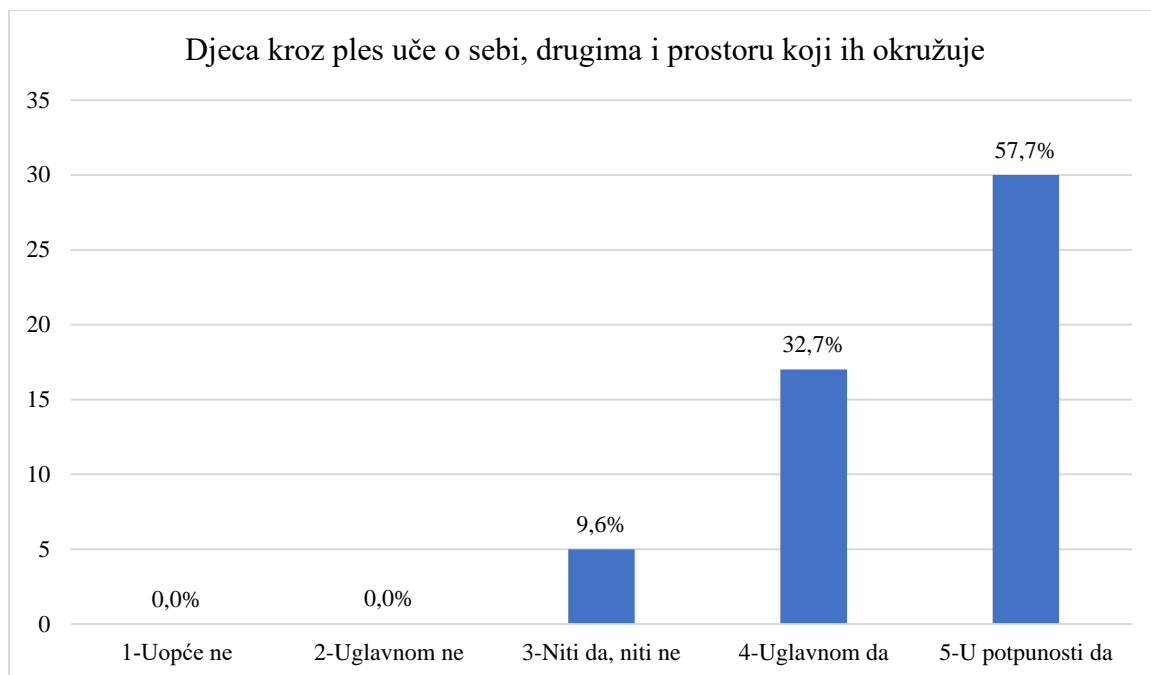
Maletić (1983), Balgaonkar (2010), Svalina i suradnici (2016) te Gregurić (2022) potvrđuju da ples pomaže djeci ovladati vlastitim emocijama, da kroz ples uče o sebi, drugima i prostoru koji ih okružuje, pomaže im u zajedničkoj suradnji s drugima, rezultira boljem akademskom uspjehu i poboljšava motoričke, kognitivne, socijalne i emocionalne kompetencije.

Ispitanike se pitalo smatraju li da ples pomaže djeci ovladati vlastitim emocijama. Rezultati istraživanja pokazuju da 57,7%, odnosno 30 ispitanika smatra da ples u potpunosti pomaže djeci ovladati emocijama, 36,5%, odnosno 19 ispitanika smatra da ples uglavnom pomaže djeci ovladati emocijama i 5,8%, odnosno 3 ispitanika niti smatra, niti ne smatra da ples pomaže djeci ovladati emocijama.

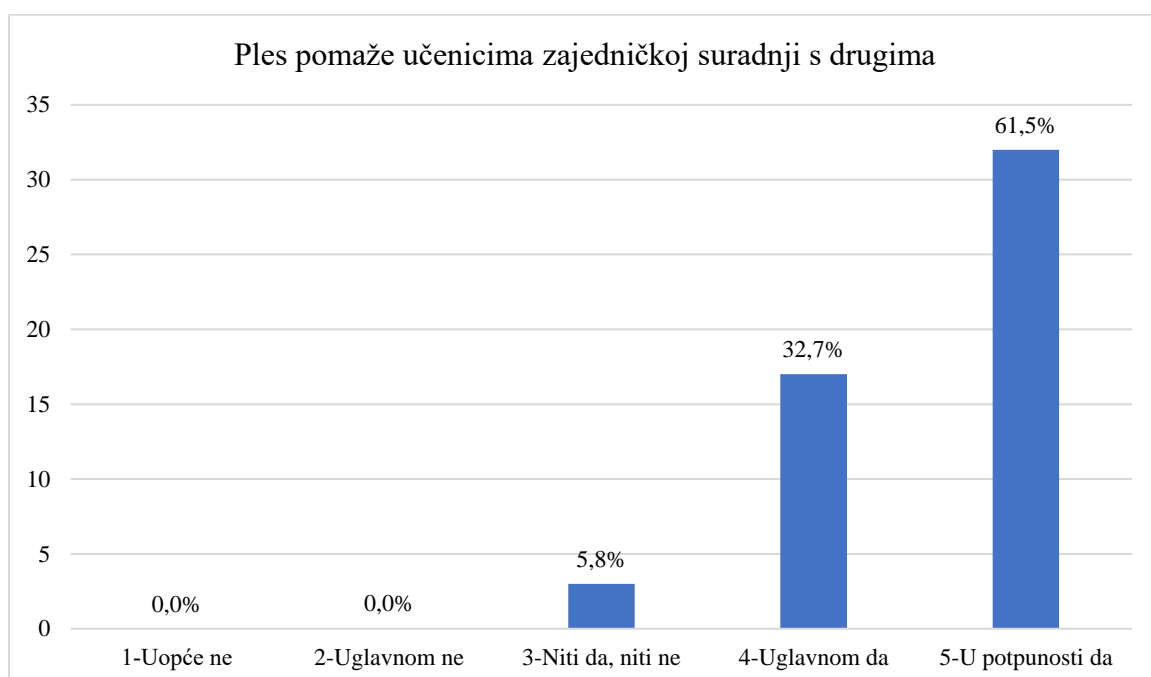
Graf 21. Zastupljenost ispitanika prema stajalištu o tome pomaže li ples djeci ovladati vlastitim emocijama

Ispitanike se pitalo smatraju li da kroz ples djeca uče o sebi, drugima i prostoru koji ih okružuje. Rezultati istraživanja pokazuju da 57,7%, odnosno 30 ispitanika smatra da djeca kroz ples u potpunosti uče o sebi, drugima i prostoru koji ih okružuje, 32,7%, odnosno 17 ispitanika smatra da djeca kroz ples uče o sebi, drugima i prostoru koji ih okružuje i 9,6%, odnosno 5 ispitanika smatra da djeca kroz ples niti uče, niti ne uče o sebi, drugima i prostoru koji ih okružuje.

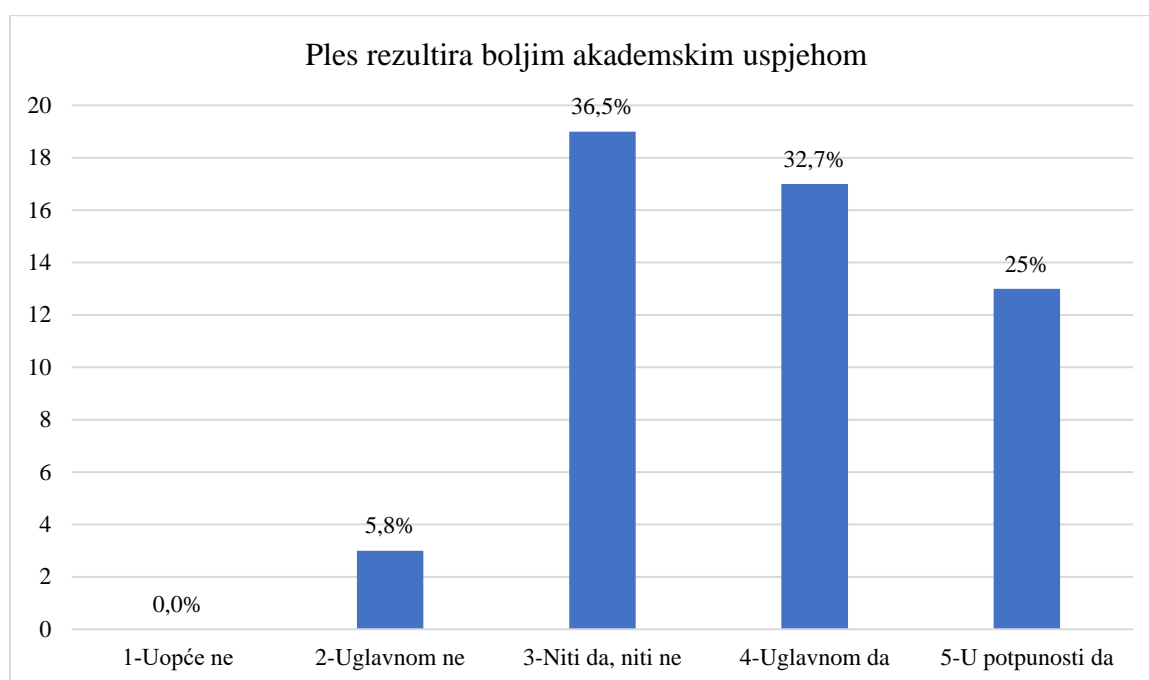
Graf 22. Zastupljenost ispitanika prema stajalištu o tome uče li djeca kroz ples o sebi, drugima i prostoru koji ih okružuje

Ispitanike se pitalo smatraju li da ples pomaže učenicima zajedničkoj suradnji s drugima. Rezultati istraživanja pokazuju da 61,5%, odnosno 32 ispitanika smatra da ples u potpunosti pomaže učenicima zajedničkoj suradnji s drugima, 32,7%, odnosno 17 ispitanika smatra da ples uglavnom pomaže učenicima zajedničkoj suradnji s drugima i 5,8%, odnosno 3 ispitanika smatra da ples niti pomaže, niti ne pomaže učenicima zajedničkoj suradnji s drugima.

Graf 23. Zastupljenost ispitanika prema stajalištu o tome pomaže li ples učenicima zajedničkoj suradnji s drugima

Ispitanike se također pitalo smatraju li da ples rezultira boljem akademskom uspjehu. Rezultati istraživanja pokazuju da 25%, odnosno 13 ispitanika smatra da ples u potpunosti rezultira boljem akademskom uspjehu, 32,7%, odnosno 17 ispitanika smatra da ples uglavnom rezultira boljem akademskom uspjehu, 36,5%, odnosno 19 ispitanika smatra da ples niti rezultira, niti ne rezultira boljem akademskom uspjehu i 5,8%, odnosno 3 ispitanika smatra da ples uglavnom ne rezultira boljem akademskom uspjehu.

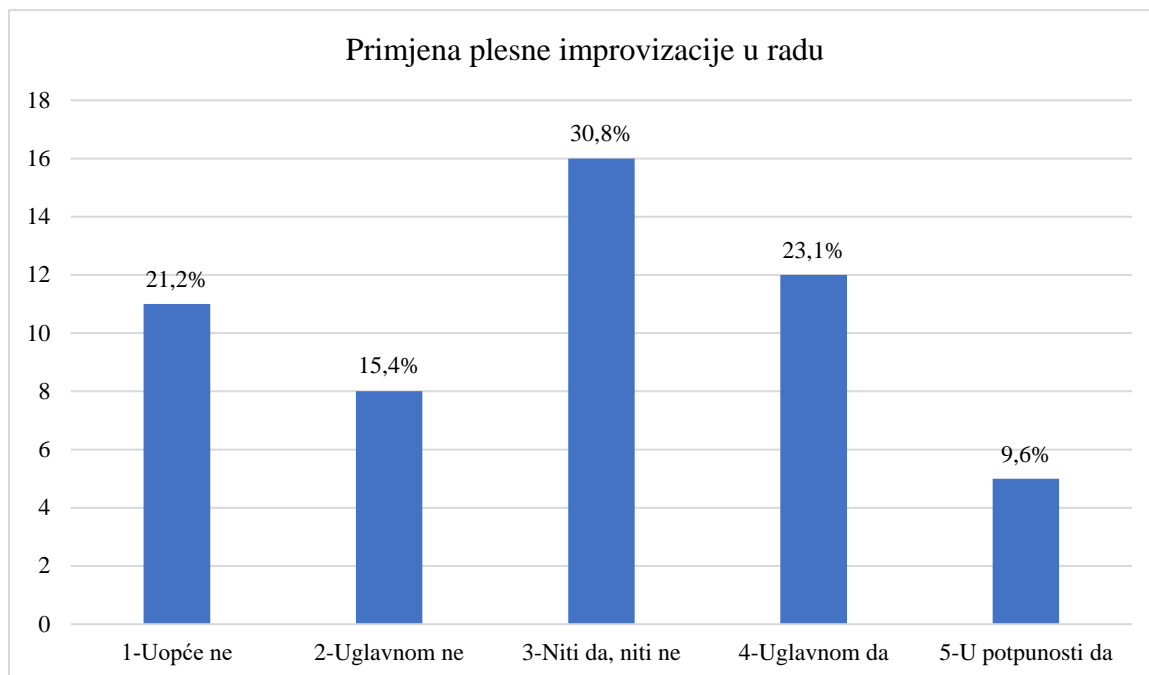

Graf 24. Zastupljenost ispitanika prema stajalištu o tome rezultira li ples boljem akademskom uspjehu

Postotci pozitivnih odgovora, odnosno „u potpunosti da“ i „uglavnom da“ potvrđuju drugu hipotezu (H2), koja glasi da je većina ispitanika upoznata s utjecajem plesa na djecu i njihov razvoj.

U trećem dijelu interpretacije dobivenih rezultata analizirat će se treći postavljeni problem, čiji je cilj ispitati mogućnost primjene plesnih aktivnosti u primarnom obrazovanju u nastavi glazbene kulture. Za početak se ispitanike pitalo primjenjuju li plesne aktivnosti u nastavi na nekoliko načina. Prvo pitanje glasi *Primjenjujete li plesnu improvizaciju u vlastitome radu?* Rezultati su sljedeći, 9,6%, odnosno 5 ispitanika u potpunosti primjenjuje plesne

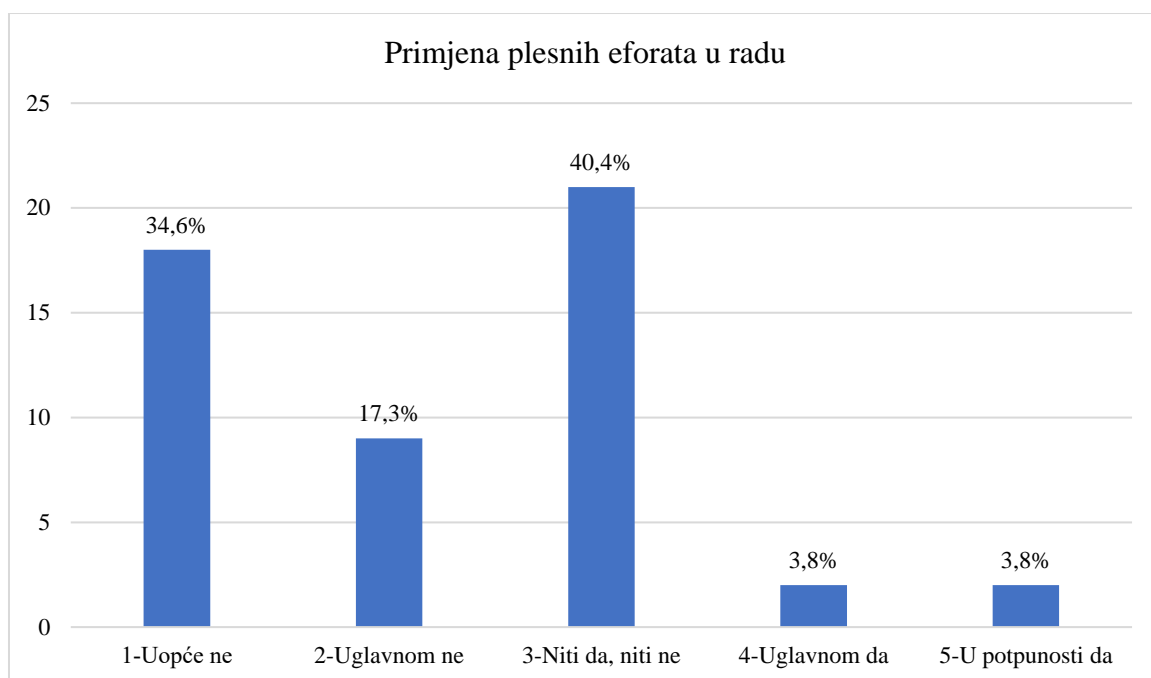
improvizacije, 23,1%, odnosno 12 ispitanika uglavnom primjenjuje plesne improvizacije, 30,8%, odnosno 16 ispitanika niti primjenjuje, niti ne primjenjuje plesne improvizacije, 15,4%, odnosno 8 ispitanika uglavnom ne primjenjuje plesne improvizacije i 21,2%, odnosno 11 ispitanika ne primjenjuje plesne improvizacije u vlastitome radu.

Graf 25. Zastupljenost ispitanika s obzirom na primjenu plesne improvizacije u radu

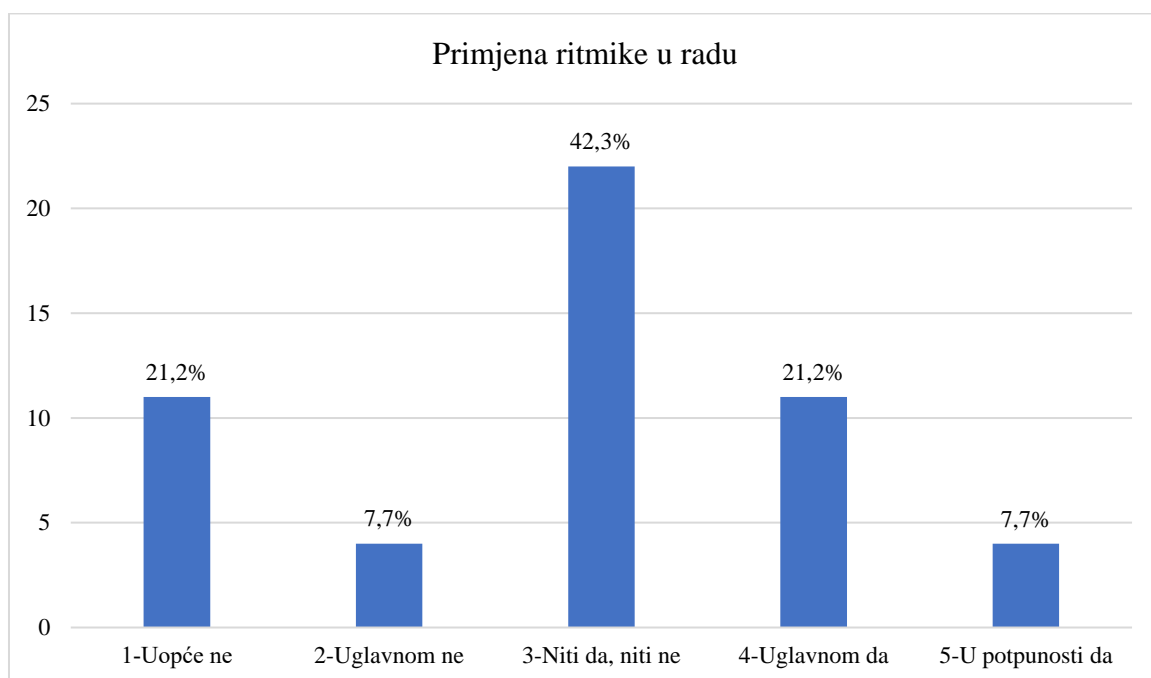
Drugo pitanje glasi *Primjenjuju li plesne eforte u vlastitome radu?*. Njih 3,8%, odnosno 2 ispitanika u potpunosti primjenjuje plesne eforte, 3,8%, odnosno 2 ispitanika uglavnom primjenjuju plesne eforte, 40,4%, odnosno 21 ispitanik niti primjenjuje, niti ne primjenjuje plesne eforte, 17,3%, odnosno 9 ispitanika uglavnom ne primjenjuje plesne eforte i 34,6%, odnosno 18 ispitanika uopće ne primjenjuje plesne eforte u vlastitome radu.

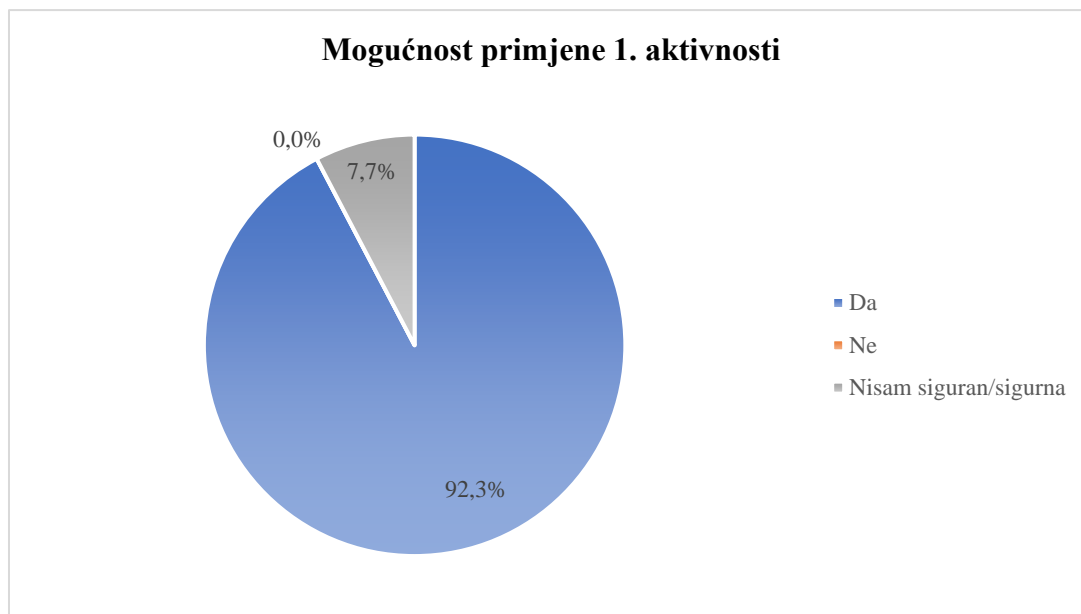
Graf 26. Zastupljenost ispitanika s obzirom na primjenu plesnih eforata u radu

Treće pitanje glasi *Primjenjuju li ritmiku u vlastitome radu?*. Njih 7,7%, odnosno 4 ispitanika u potpunosti primjenjuje ritmiku, 21,2%, odnosno 11 ispitanika uglavnom primjenjuje ritmiku, 42,3%, odnosno 22 ispitanika niti primjenjuje, niti ne primjenjuje ritmiku, 7,7%, odnosno 4 ispitanika uglavnom ne primjenjuje ritmiku i 21,2%, odnosno 11 ispitanika uopće ne primjenjuje ritmiku u vlastitome radu.

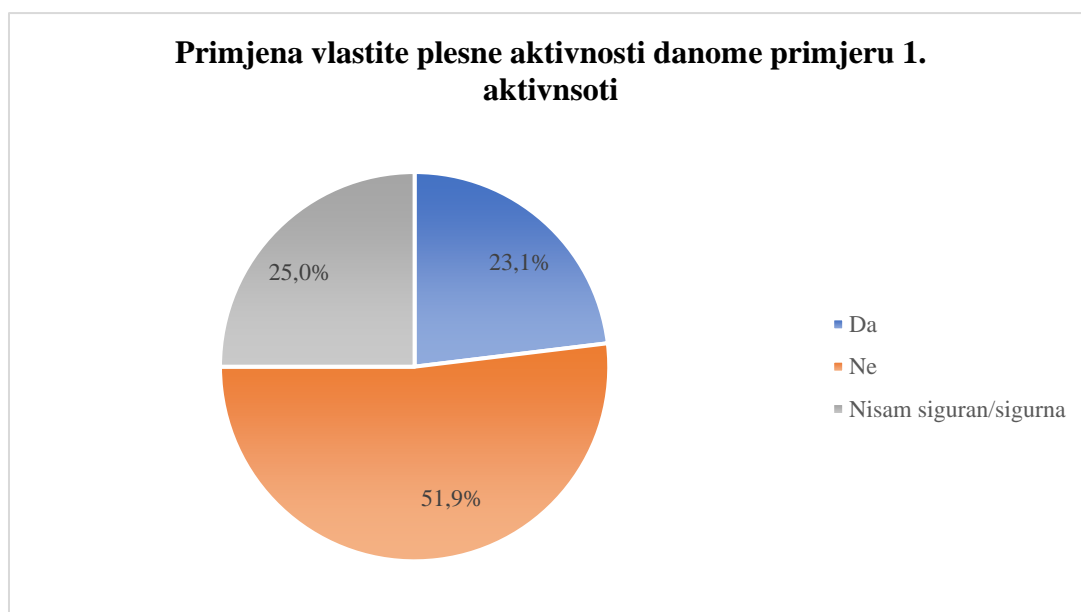
Graf 27. Zastupljenost ispitanika s obzirom na primjenu ritmike u radu

U nastavku upitnika ispitanicima su dani prethodno navedeni primjeri aktivnosti. Nakon objašnjenja i navođenja prve aktivnosti ispitanike se pitalo smatraju li je mogućom provesti na satu glazbene kulture. Njih 92,3% ispitanika odgovorilo je potvrdno, a 7,7% ispitanika odgovorilo je da nisu sigurni.

Graf 28. Zastupljenost ispitanika s obzirom na mogućnost primjene 1. aktivnosti

Nakon navođenja primjera 1. aktivnosti ispitanike se pitalo jesu li do sada proveli sličnu aktivnost. Njih 23,1% ispitanika je odgovorilo potvrdno, 51,9% ispitanika je odgovorilo da nije i 25% ispitanika je odgovorilo da nije sigurno jesu li proveli sličnu aktivnost datome primjeru.

Graf 29. Zastupljenost ispitanika s obzirom na provedene aktivnosti, slične danome primjeru 1. aktivnosti

Ispitanici koji su potvrdno odgovorili naveli su sljedeće aktivnosti koje su proveli na satu glazbene kulture.

Kroz slušanje na satu GK često glazbu prarimi pokretima.

Slobodno kretanje za vrijeme slušanja skladbe.

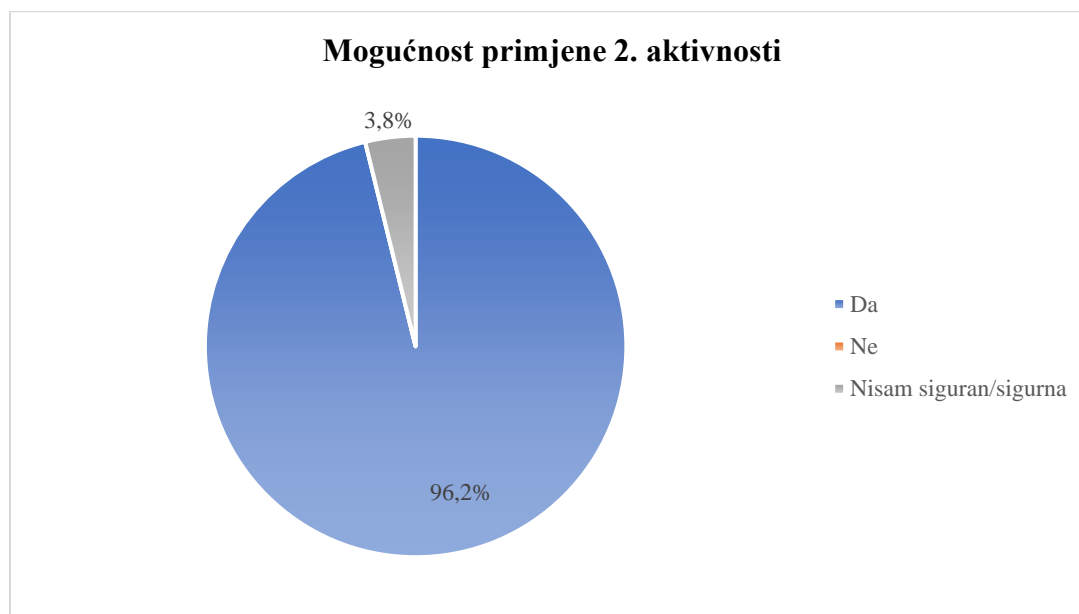
Slobodno izražavanje uz skladbu.

Učenici su se slobodno kretali po prostoru prateći tempo i dinamiku skladbe. Često to radimo.

Ples šećerne vile - klasični balet.

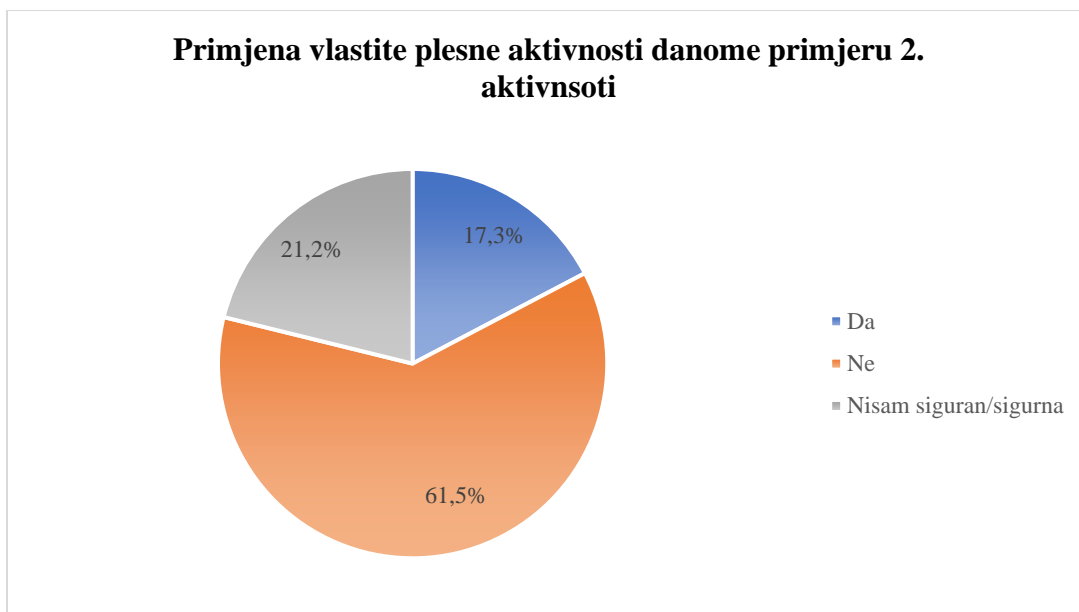
Plesna improvizacija na temu vl. imena, vrste riječi i sl.

Nakon objašnjenja i navođenja druge aktivnosti ispitanike se pitalo smatraju li je mogućom provesti na satu glazbene kulture. Njih 96,2% ispitanika je odgovorilo potvrdno, a 3,8% ispitanika nije bilo sigurno.

Graf 30. Zastupljenost ispitanika s obzirom na mogućnost primjene 2. aktivnosti

Nakon navođenja primjera 2. aktivnosti ispitanike se pitalo jesu li do sada proveli sličnu aktivnost. Njih 17,3% ispitanika je odgovorilo potvrdno, 61,5% ispitanika je odgovorilo da nije i 21,2% ispitanika je odgovorilo da nije sigurno jesu li proveli sličnu aktivnost datome primjeru.

Graf 31. Zastupljenost ispitanika s obzirom na provedene aktivnosti, slične danome primjeru 2. aktivnosti

Ispitanici koji su potvrdno odgovorili naveli su sljedeće aktivnosti koje su proveli na satu glazbene kulture.

Zamisli da si u prirodi, provlačiš se kroz gustu sumu, sto sve vidiš? Čuješ? Osjetiš?

Vježbe opuštanja u pauzama tijekom sata.

Improvizacija po pjesničkim slikama.

"Glumili su" da su kiša, orkestar, životinje, neke situacije i sl. i sve pokazivali tjelesnim pokretom. To radimo ne samo na satu GK, već i SRZ, TZK, HJ.

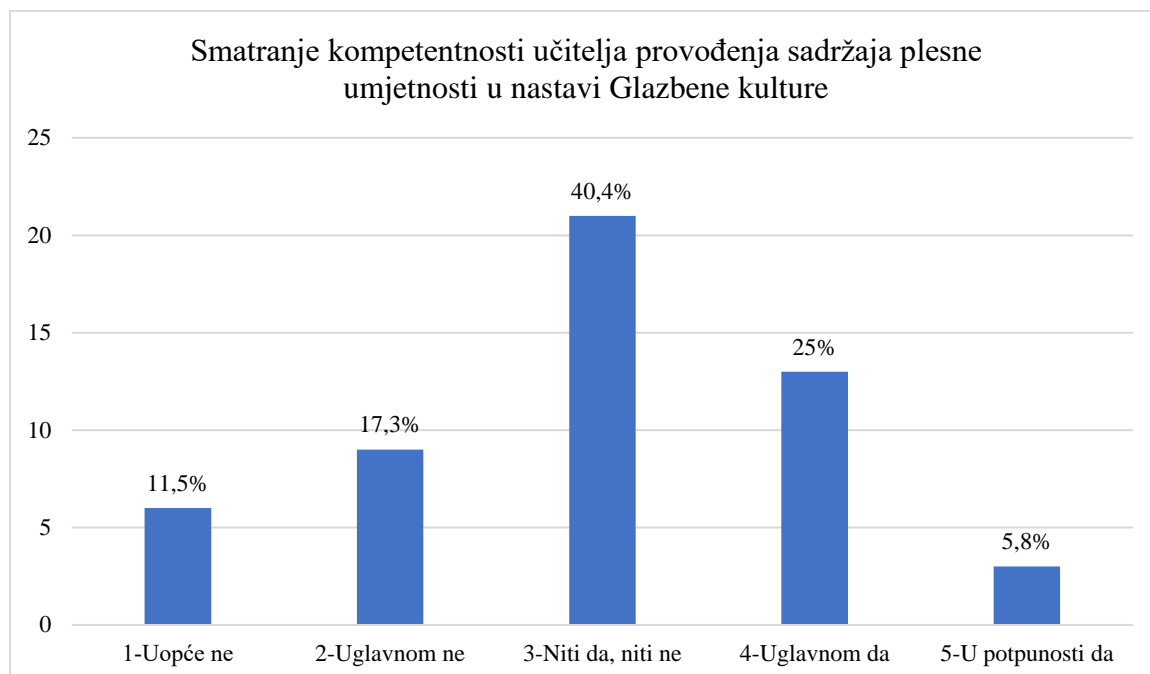
Igra putovanja kroz djetinjstvo.

Vjetar, kiša, razne životinje...

Improvizacija zvukova iz prirode uz pokret tijekom čitanja književnog djela.

Prema navedenim rezultatima istraživanja potvrđuje se treća hipoteza (H3), da ispitanici smatraju da je moguće provesti plesne aktivnosti na satovima glazbene kulture, na temelju datih primjera aktivnosti. Također, zaključuje se da učitelji rijetko primjenjuju plesne aktivnosti na nastavi glazbene kulture, iako smatraju da je navedeno moguće, što nam potvrđuju grafovi 25, 26 i 27.

S obzirom na stečena znanja i radno iskustvo ispitanici se niti osjećaju, niti ne osjećaju kompetentnima provoditi sadržaje plesne umjetnosti na nastavi glazbene kulture što potvrđuje graf 32.

Graf 32. Zastupljenost ispitanika s obzirom na smatranje kompetentnosti provođenja sadržaja plesne umjetnosti u nastavi glazbene kulture

7. Zaključak

Rezultati istraživanja ukazuju da učitelji imaju dovoljno znanja i razvijenih kompetencija kako bi u nastavi glazbene kulture mogli provoditi plesne aktivnosti. Iako su učitelji u upitniku pokazali znanje o plesnim elementima i utjecaju plesa na učenike, vrlo je malen broj učitelja koji provode plesne aktivnosti u nastavi glazbene kulture i u nastavi općenito. Zanimljivo je što rezultati istraživanja upućuju na to da se učitelji ne smatraju dovoljno kompetentnima provoditi sadržaje iz plesne umjetnosti, što odstupa od pokazanog znanja o plesnim pojmovima. Također, većina ispitanika nije pohađala izborne kolegije koji su povezani s plesom i plesnom umjetnošću, a na kojima su mogli steći dodatna plesna znanja. Učitelji ističu i svoje nezadovoljstvo sadržajima tijekom studija o plesu i plesnoj umjetnosti koji su gotovo nepostojeći. Trećina ispitanika na studiju nije čula za pojam plesne umjetnosti. Niti jedan ispitanik nije u potpunosti zadovoljan teorijskim znanjem u području plesne umjetnosti stečenim na fakultetu, stečenim kompetencijama u području plesno-umjetničkih vještina i s metodičko teorijskim i metodičko praktičnim znanjem u području plesne umjetnosti stečenih na učiteljskom studiju. Dodatna znanja o plesu i načine poučavanja plesa neki ispitanici su stekli na različitim plesnim tečajevima, u plesnim školama, različitim KUD-ovima, seminarima i stručnim usavršavanjima. Većina ispitanika znalo je definirati plesnu improvizaciju i ritmiku, a plesni efforti su veća nepoznanica ispitanicima.

Rezultatima istraživanja potvrđeno je da su učitelji upoznati s utjecajem plesa na djeca, što je vrlo važno kako bi bili svjesni važnosti uvođenja plesa u nastavu glazbene kulture. Korelacije zvuka i pokreta od iznimne je važnosti za dječji razvoj (Cheney i Duncan, 1928). Osvještavanje učitelja o važnosti plesa, može potaknuti njihov interes za učestalije poticanje plesnih aktivnosti u vlastitome radu. Većina ispitanika se slaže s tvrdnjama da je ples spoznajna i stvaralačka djelatnost, da ples izoštrava slušne, vidne i taktilne osjete, da ples pomaže djeci ovladati vlastitim emocijama, da djeca kroz ples uče o sebi, drugima i prostoru koji ih okružuje, da ples pomaže djeci suradnji s drugima i da ples rezultira boljim akademskim uspjehom. S obzirom na rezultate istraživanja može se zaključiti da učitelji imaju dovoljno stečenog znanja o plesnoj umjetnosti, ali nedovoljno motivacije i hrabrosti provoditi ih u nastavi glazbene kulture.

LITERATURA

Balgaonkar, A. V. (2010). Effect of dance/motor therapy on the cognitive development of children. *International journal of Arts and Sciences*, 3(11), 54-72.

Bertollo, M., Berchicci, M., Carraro, A., Comani, S. i Robazza, C. (2010). Blocked and random practice organization in the learning of rhythmic dance step sequences. *Perceptual and Motor Skills*, 110(1), 77-84.

Bloomfield, A. i Childs, J. (2013). *Teaching integrated arts in the primary school: Dance, drama, music, and the visual arts*. Routledge.

Campbell, P. S. (1991). Rhythmic movement and public school music education: Conservative and progressive views of the formative years. *Journal of Research in Music Education*, 39(1), 12-22.

Carter, C. L. (1984). The state of dance in education: Past and present. *Theory into Practice*, 23(4), 293-299.

Carter, C. L. (2000). Improvisation in dance. *The Journal of Aesthetics and Art Criticism*, 58(2), 181-190.

Deans, J. (2016). Thinking, feeling and relating: Young children learning through dance. *Australasian Journal of Early Childhood*, 41(3), 46-57.

Dubovicki, S., Svalina, V. i Proleta, J. (2014). Izvannastavne glazbene aktivnosti u školskim kurikulumima. *Školski vjesnik*, 63 (4), 553-578. <https://hrcak.srce.hr/136116> PREUZETO: 26.4.2023.

Duncan, I. i Cheney, S. (1928). *The art of the dance*. Theatre arts, Inkorporiran.

Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku. (2022./2023.) *Studijski programi i ishodi učenja*. (3.4.2023.) <https://www.foozos.hr/dokumenti/studijski->

[program/Sveu%C4%8Dili%C5%A1ni%20integrirani%20preddiplomski%20i%20diplomski%20U%C4%8Diteljski%20studij.pdf](#)

Fdili Alaoui, S., Françoise, J., Schiphorst, T., Studd, K. i Bevilacqua, F. (2017). Seeing, sensing and recognizing Laban movement qualities. In *Proceedings of the 2017 CHI Conference on Human Factors in Computing Systems* (pp. 4009-4020).

Gregurić, S. (2022). KREATIVNI POKRET KOD NAJMLAĐIH UČENIKA. *Varaždinski učitelj: digitalni stručni časopis za odgoj i obrazovanje*, 5(9), 357-362.

Krasnow, D. i Wilmerding, M. V. (2015). *Motor learning and control for dance: Principles and practices for performers and teachers*. Human Kinetics.

Kuhar, R. (2016). Pokret kao zvuk. *Artos: časopis za znanost, umjetnost i kulturu*, (5), 0-0.

Levitin, D. J., Grahn, J. A. i London, J. (2018). The psychology of music: Rhythm and movement. *Annual review of psychology*, 69, 51-75.

Lorenzo-Lasa, R., Ideishi, R. I. i Ideishi, S. K. (2007). Facilitating preschool learning and movement through dance. *Early Childhood Education Journal*, 35, 25-31.

Maletić, A. (1983). *Pokret i ples*. Zagreb: Kulturno-prosvjetni sabor Hrvatske

Marić, M. i Nurkić, D. (2014). Uloga odgajatelja u poticanju dječje ekspresivnosti pokreta. *Dijete, vrtić, obitelj*, 20 (75), 16-18. <https://hrcak.srce.hr/159076> PREUZETO: 26.4.2023.

Ministarstvo znanosti i obrazovanja. (2019). (GKGU-MZO). *Kurikulum nastavnog predmeta Glazbena kultura i Glazbena umjetnost*

Ministarstvo znanosti i obrazovanja. (2019). (TZK-MZO) *Kurikulum nastavnog predmeta Tjelesna i zdravstvena kultura za osnovne škole i gimnazije u Republici Hrvatskoj*

Novak, M. (2021). Važnost plesa u male djece u školi. *Varaždinski učitelj: digitalni stručni časopis za odgoj i obrazovanje*, 4(5), 195-201.

Oreck, B. i Nicoll, J. (2010). Dance dialogues: Creating and teaching in the zone of proximal development. *Vygotsky and creativity: A cultural-historical approach to play, meaning making, and the arts*, 107-124.

Reilly, E., Buskist, C. i Gross, M. K. (2012). Movement in the Classroom: Boosting Brain Power, Fighting Obesity. *Kappa Delta Pi Record*, 48(2), 62–66.

Rolfe, L. (1997). Student teachers' perceptions of teaching dance in primary schools. *European Journal of Physical Education*, 2(2), 218-227.

Svalina, V., Bistrović, K. i Peko, A. (2016). Izvannastavne glazbene aktivnosti u prva četiri razreda osnovne općeobrazovne škole. *Napredak*, 157 (1-2), 71-89. <https://hrcak.srce.hr/clanak/261240> PREUZETO: 3.5.2023.

Sveučilište u Zadru, Odjel za nastavničke studije u Zadru i Gospiću [UNIZD] (2022./2023.) *Opis predmeta*. <https://iuo.unizd.hr/studijski-programi-za-ucitelje-i-odgojitelje> PREUZETO: 3.4.2023.

Stinson, S. (1988). *Dance for Young Children. Finding the Magic in Movement*. Publications Department, AAHPERD, 1900 Association Drive, Reston, VA 22091.

Šiljković, Ž., Rajić, V. i Bertić, D. (2007). Izvannastavne i izvanškolske aktivnosti. *Odgovorne znanosti*, 9 (2 (14)), 133-145.

Šumanović, M., Filipović i V., Sentkiralji, G. (2005). Plesne strukture djece mlađe školske dobi. *Život i škola*, 14 (2), 40-45. <https://hrcak.srce.hr/file/39521> PREUZETO: 19.9.2022.

Učiteljski fakultet Sveučilišta u Rijeci. (2022./2023.) *Opis predmeta*. (3.4.2023.) https://www.ufri.uniri.hr/files/studiji/STUDIJSKI_PROGRAM_US_proieni_tekst_s_odlukama.pdf

Učiteljski fakultet na Filozofskom fakultetu u Splitu. (2022./2023.) *Opis predmeta*. (3.4.2023.)
https://www.ffst.unist.hr/odsjeci/uciteljski_studij

Učiteljski fakultet Sveučilišta u Zagrebu [UFZG]. (2022./2023.) *Silabi: Integrirani preddiplomski i diplomski učiteljski studij sa engleskim ili njemačkim jezikom. Opis predmeta*. (3.4.2023.) https://www.ufzg.unizg.hr/wp-content/uploads/2020/03/DRPOO_silabi_svi.pdf

Vidulin, S., akademija u Puli, M. i Pula, R. H. (2015). Glazbeno stvaralaštvo u primarnom obrazovanju: Retrospektiva i perspektiva. *U Glazbena pedagogija u svjetlu sadašnjih i budućih promjena*, 4, 15-32.

Vidulin, S., Žauhar, V. i Plavšić, M. (2022). Experiences during listening to music in school. *Music Education Research*, 24(4), 512-529.

Yoder, L. J. (1993). Cooperative learning and dance education. *Journal of Physical Education, Recreation & Dance*, 64(5), 47-56.

Popis grafova

Graf 1. *Zastupljenost ispitanika s obzirom na spol*

Graf 2. *Zastupljenost ispitanika s obzirom na mjesto rada*

Graf 3. *Zastupljenost ispitanika s obzirom na županiju u kojoj rade*

Graf 4. *Zastupljenost ispitanika s obzirom na godine radnog staža*

Graf 5. *Zastupljenost ispitanika s obzirom na vrstu završenog učiteljskog studija*

Graf 6. *Upoznatost ispitanika s pojmom plesne umjetnost*

Graf 7. *Spomenutost pojma plesne umjetnosti i plesa na pohađanom studiju ispitanika*

Graf 8. *Zastupljenost ispitanika s obzirom na pohađanje izbornih kolegija iz plesnog područja tijekom studiranja*

Graf 9. *Zastupljenost ispitanika s obzirom na stečena dodatna plesna znanja izvan učiteljskog studija*

Graf 10. *Zastupljenost ispitanika s obzirom stečenog znanja o poučavanju plesa izvan studija*

Graf 11. *Grafički prikaz zadovoljstva ispitanika s usvojenim teorijskim znanjem u području plesne umjetnosti na studiju*

Graf 12. *Grafički prikaz zadovoljstva ispitanika s usvojenim kompetencijama u području plesno-umjetničkih vještina na učiteljskom studiju*

Graf 13. *Grafički prikaz zadovoljstva ispitanika o usvojenom metodičko teorijskom znanju u području plesne umjetnosti stečene na učiteljskom studiju*

Graf 14. *Grafički prikaz zadovoljstva ispitanika o usvojenim metodičko praktičnim znanjem u području plesne umjetnosti u predmetu Glazbena kultura stečena na učiteljskom studiju*

Graf 15. *Zastupljenost ispitanika s obzirom na poznavanje i definiranje plesne improvizacije*

Graf 16. *Zastupljenost ispitanika s obzirom na poznavanje i definiranje plesnih eforata*

Graf 17. *Zastupljenost ispitanika s obzirom na poznavanje i definiranje ritmike*

Graf 18. *Zastupljenost ispitanika prema stajalištu o plesu kao stvaralačka djelatnost*

Graf 19. *Zastupljenost ispitanika prema stajalištu o plesu kao spoznajna djelatnost*

Graf 20. *Zastupljenost ispitanika prema stajalištu o tome izoštrava li ples slušne, vidne i taktilne osjete*

Graf 21. *Zastupljenost ispitanika prema stajalištu o tome pomaže li ples djeci ovladati vlastitim emocijama*

Graf 22. *Zastupljenost ispitanika prema stajalištu o tome uče li djeca kroz ples o sebi, drugima i prostoru koji ih okružuje*

Graf 23. *Zastupljenost ispitanika prema stajalištu o tome pomaže li ples učenicima zajedničkoj suradnji s drugima*

Graf 24. *Zastupljenost ispitanika prema stajalištu o tome rezultira li ples boljem akademskom uspjehu*

Graf 25. *Zastupljenost ispitanika s obzirom na primjenu plesne improvizacije u radu*

Graf 26. *Zastupljenost ispitanika s obzirom na primjenu plesnih eforata u radu*

Graf 27. *Zastupljenost ispitanika s obzirom na primjenu ritmike u radu*

Graf 28. *Zastupljenost ispitanika s obzirom na mogućnost primjene 1. aktivnosti*

Graf 29. *Zastupljenost ispitanika s obzirom na provedene aktivnosti, slične danome primjeru 1. aktivnosti*

Graf 30. *Zastupljenost ispitanika s obzirom na mogućnost primjene 2. aktivnosti*

Graf 31. *Zastupljenost ispitanika s obzirom na provedene aktivnosti, slične danome primjeru 2. aktivnosti*

Graf 32. *Zastupljenost ispitanika s obzirom na smatranje kompetentnosti provođenja sadržaja plesne umjetnosti u nastavi glazbene kulture*

Izjava o izvornosti diplomskog rada

Izjavljujem da je moj diplomski rad izvorni rezultat mogega rada te da se u izradi istoga nisam koristila drugim izvorima osim onih koji su u njemu navedeni.

(vlastoručni potpis studenta)